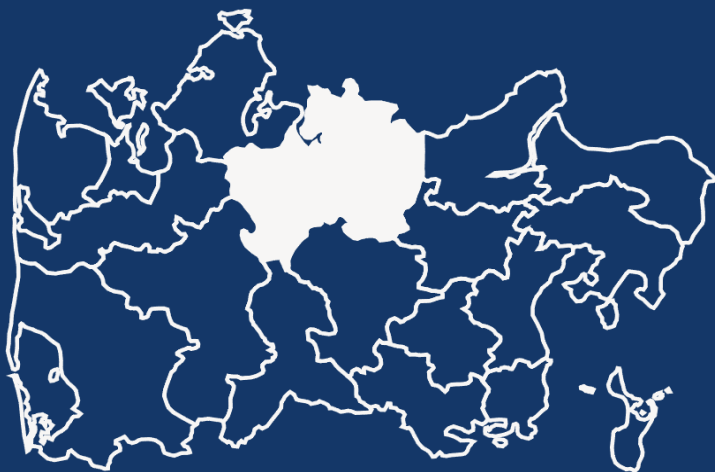

Erhvervsudvikling i Viborg Kommune

Tendenser, specialisering og vækst

Marts 2025

Indhold

1. Forord og sammenfatning	3
2. Beskæftigelse og specialisering	7
3. Virksomhedsbestand	12
4. Iværksætteri	18
5. Vækstvirksomheder og eksport	28
6. Udvalgte initiativer	32

1

Forord og sammenfatning

Forord

Velkommen til den sjette udgave af Kommunerapporten om erhvervsudviklingen i Midtjylland. Rapporten giver et opdateret indblik i erhvervslivet i de 19 midtjyske kommuner og belyser de muligheder og udfordringer, der præger udviklingen.

Erhvervshus Midtjylland hjælper erhvervslivet med at skabe vækst og udvikling. For at kunne gøre dette bedst muligt er det vigtigt, at vi har en opdateret viden om de områder, som har betydning for virksomhedernes udvikling. Kommunerapporterne spiller en vigtig rolle i dette arbejde, da den giver os relevant data, som kan danne grundlag for fremtidige indsatser, der kan understøtte erhvervslivet både lokalt og regionalt.

Som tidligere vil årets kommunerapport indeholde kommenteret erhvervsstatistik. I år adskiller rapporten sig dog ved at indeholde nye indikatorer på iværksætteri - et højaktuelt emne. Der er fokus på de brancher med flest iværksættere, iværksætternes uddannelsesniveau samt andelen af kvindelige iværksættere, hvilket kan være med til at danne grundlag for endnu mere målrettede og tilpassede erhvervsfremmetiltag, som bedre imødekommer de konkrete behov.

Vi sætter stor pris på kommunernes bidrag til rapporten. Deres input er afgørende for at skabe et solidt fundament for videndeling og inspiration på tværs af kommuner. Dette samarbejde kan danne grobund for nye erhvervsstrategier, initiativer og partnerskaber, der styrker det lokale erhvervsliv og udnytter regionens mange potentialer.

Et tæt samarbejde mellem kommunerne, den lokale erhvervsservice og Erhvervshus Midtjylland er afgørende for en effektiv erhvervsfremmeindsats. Kommunerapporten skal fungere som et redskab til at fremme denne indsats og skabe et fælles overblik over regionale og tværkommunale

potentialer samt de mest presserende udfordringer.

I rapporten sammenlignes kommunernes udvikling med Region Midtjylland, resten af landet og en række sammenligningskommuner.

Sammenligningskommunerne er Horsens Kommune, Herning Kommune, Holstebro Kommune, Randers Kommune, Silkeborg Kommune.

Vi håber, at rapporten vil inspirere og bidrage til en fortsat stærk erhvervsudvikling i hele Midtjylland.

God læselyst!

Ib Lauritsen

Bestyrelsesformand, Erhvervshus Midtjylland

Helle Berthold Rosenberg

Direktør, Erhvervshus Midtjylland

Sammenfatning – erhvervspræstationer

Tabellen til højre sammenfatter Viborg Kommunes erhvervspræstationer i 2023 på en række nøgleområder. I tabellen er Viborg Kommune sammenlignet med hele Region Midtjylland og med andre kommuner i Danmark af samme type som Viborg Kommune (angivet ved et trafiklys).

Tabellen viser øverst, at Viborg Kommune i perioden 2018-23 har oplevet en vækst i den private beskæftigelse, men også at væksten har ligget noget under regions-gennemsnittet.

Når den private jobvækst i Viborg Kommune har været beskeden i perioden skyldes det flere underliggende forhold. Iværksætterraten er lavere end i regionen som helhed samtidig med, at overlevelseshraten for nye virksomheder er faldet til under regionsgennemsnittet.

Hertil kommer, at der er relativt få vækstvirksomheder, og at væksten i de større virksomheder – med stor betydning for den samlede beskæftigelse – har været beskeden.

Endelig er der sket en betydelig stigning i andelen af virksomheder med eksport, omend niveauet fortsat ligger lidt under det midtjyske gennemsnit.

	Viborg Kommune	Region Midtjylland	Sammenligning med andre provinsbykommuner
Jobvækst i den private sektor 2018-23	3,2 pct.	8,5 pct.	
Iværksætterraten	3,1	3,8	
Treårig overlevelseshrate for nye virksomheder	56,7 pct.	57,3 pct.	
Andel vækstvirksomheder	11,0 pct.	12,4 pct.	
Andel eksportvirksomheder	18,0 pct.	20,4 pct.	
Jobvækst i store virksomheder 2018-23	3,0 pct.	14,3 pct.	

Signaturforklaring:

Svageste tredjedel blandt provinsbykommuner i Danmark

Midterste tredjedel blandt provinsbykommuner i Danmark

Bedste tredjedel blandt provinsbykommuner i Danmark

Sammenfatning – erhvervsstruktur

Oversigten til højre giver et samlet billede af Viborg Kommunes profil som erhvervskommune.

De største brancher i kommunen målt på antal jobs er elektronik-, maskin og transportmiddelindustri (der rummer Grundfos), detailhandel samt bygge & anlæg. De står til sammen for mere end 10.500 årsværk.

Samtidig er elektronik- og maskinindustri den mest specialiserede branche i kommunen, idet den fylder næsten fire gange så meget som i en gennemsnitskommune. Også primære erhverv har en høj specialisering i Viborg Kommune.

Virksomhedsstrukturen adskiller sig lidt fra det midtjyske gennemsnit, idet en lidt større andel af de private jobs ligger i mikrovirksomheder, mens det modsatte gælder større virksomheder med over 50 årsværk.

Analysen giver også en profil af kommunens iværksættere. Den viser bl.a., at andelen af kvindelige iværksættere i perioden 2021-23 lå en smule under det midtjyske gennemsnit. Det fremgår dog også af analysen, at Viborg Kommune har en relativ høj andel kvindelige iværksættere blandt personer med en kort og mellemlang videregående uddannelse.

Herudover viser analysen, at det især er personer over 40 år, der trækker iværksætterraten ned i kommunen.

De tre største brancher

1. Elektronik-, maskin- og transportmiddelindustri:	4.997 årsværk
2. Detailhandel:	2.794 årsværk
3. Bygge og anlæg:	2.752 årsværk

Andel kvindelige iværksættere

Viborg Kommune:	24,2 pct.
Region Midtjylland:	25,3 pct.

Top 3 specialiserede brancher

1. Elektronik-, maskin- og transportmiddelindustri:	3,8
2. Primære erhverv:	2,5
3. Undervisning:	1,3

Andel beskæftigede i store og små virksomheder

Viborg Kommune	
Mikrovirksomheder (0-9 årsværk):	35 pct.
Store virksomheder (50+):	32 pct.
Region Midtjylland	
Mikrovirksomheder (0-9 årsværk):	30 pct.
Store virksomheder (50+):	39 pct.

Note: En specialisering på 1,0 svarer til, at en branche udgør en andel af den private beskæftigelse, der svarer til landsgennemsnittet.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

2

Beskæftigelse og specialisering

Dette afsnit giver et overblik over den private jobskabelse i Viborg Kommune og kortlægger kommunens erhvervsprofil.

På næste side vises udviklingen i den private beskæftigelse de senere år samt den kvartalsvise udvikling i 2024 for private lønmodtagere.

De efterfølgende sider går i dybden med kommunens erhvervsstruktur. Først vises, hvordan de private jobs er fordelt på brancher, og hvad jobudviklingen har været på brancheniveau. Derefter viser afsnittet, hvordan beskæftigelsen er fordelt på større og mindre virksomheder.

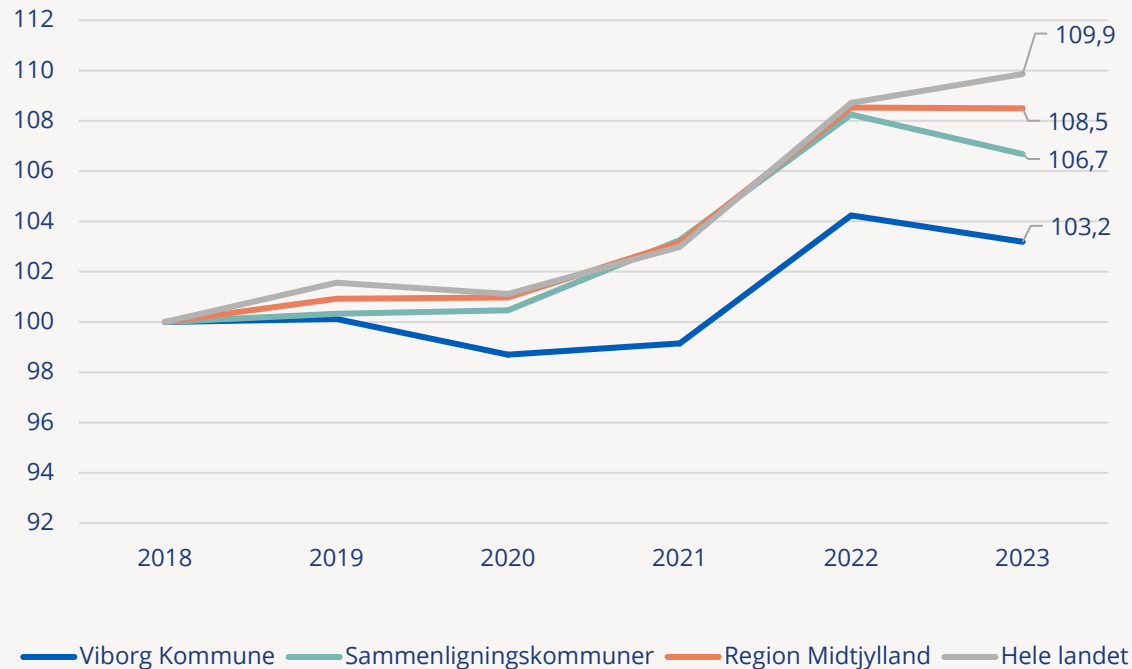
Fald i den private jobskabelse de seneste år

Udviklingen i den private beskæftigelse er en sammenfattende indikator for erhvervspræstationerne på lokalt niveau, der afspejler den samlede effekt af en række underliggende indikatorer som iværksætteri, vækstvirksomheder, tiltrækning af virksomheder, konkurser, mv. Figur 2.1 sammenholder udviklingen i antallet af private fuldtidsbeskæftigede i Viborg Kommune med udviklingen i sammenligningskommunerne, hele Region Midtjylland og hele landet.

Det fremgår, at den private beskæftigelse i Viborg Kommune er steget set over hele perioden, men også at jobvæksten har været lavere end i resten af regionen og i sammenligningskommunerne. Det var specielt i corona-årene 2020-21, at jobudviklingen var svag i Viborg. Men der kan også konstateres et mindre fald i 2023.

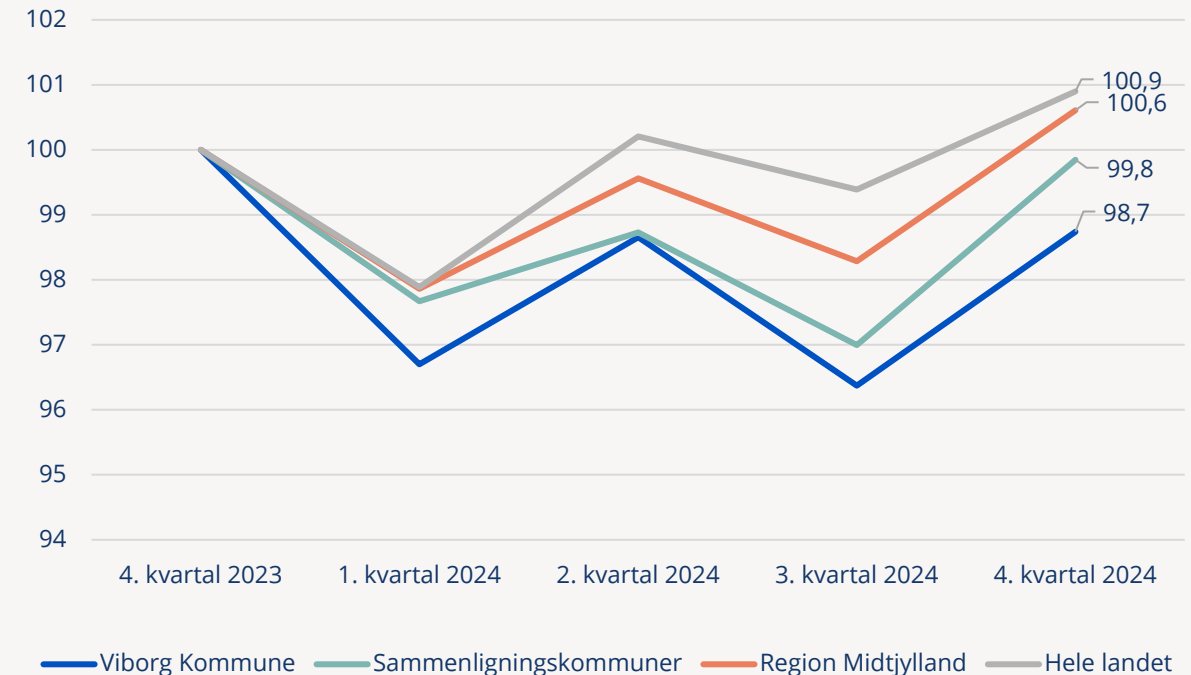
Figur 2.2 fokuserer på den kvartalsvise udvikling i beskæftigelsen det seneste år – belyst gennem antallet af privatansatte lønmodtagere. Figuren viser, at faldet i jobskabelsen ser ud til at være fortsat i 2024, idet den private beskæftigelse ved udgangen af 2024 var lavere end ved udgangen af 2023.

Figur 2.1. Indeks for udvikling i privat fuldtidsbeskæftigelse (2018=100)

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik

Figur 2.2. Indeks for udvikling i privatansatte lønmodtagere, 2024 (4. kv. 2023=100)

Kilde: IRIS Group på baggrund af jobindsats.dk. Beskæftigelsen i den private sektor er opgjort ved den samlede fuldtidsbeskæftigelse fratrukket branchen offentlig administration, undervisning og sundhed.

Elektronik og maskinindustri dominerer jobmæssigt

Tabel 2.1 giver et overblik over den private beskæftigelse og udviklingen heri i Viborg Kommune fordelt på brancher. Tabellen viser også de enkelte branchers erhvervsmæssige specialisering i Viborg Kommune i 2023. Det fremgår, at branchen elektronik-, maskin- og transportmiddelindustri (der bl.a. omfatter Grundfos) fylder ca. fire gange så meget som i en gennemsnitskommune og er den mest specialiserede branche i kommune. Der er i perioden sket en branchemæssig omklassificering af nogle af Grundfos’ aktiviteter. Dette er årsagen til, at elektronik mv. går kraftigt frem, mens rådgivning, forskning og udvikling omvendt går kraftigt tilbage. Operationel service (vikarer, vagttenester, rengøring, mv.) er dermed den branche, der reelt har haft størst fremgang.

Tabel 2.1. Antal private jobs, jobvækst 2018-23 samt erhvervsmæssig specialisering, fordelt på brancher

Branche	Antal fuldtidsjobs		Jobvækst, 2018-23 (pct.)	Jobvækst i hele landet, 2018-23 (pct.)	Specialisering, 2023
	2018	2023			
Elektronik-, maskin- og transportmiddelindustri	3.279	4.997	52%	10%	3,8
Detailhandel	2.884	2.794	-3%	3%	1,1
Bygge & anlæg	2.734	2.752	1%	14%	1,1
Primære erhverv	1.919	2.085	9%	-3%	2,5
Engroshandel	1.658	1.777	7%	5%	0,8
Operationel service	814	1.111	37%	7%	0,7
Rådgivning og forskning	2.448	975	-60%	22%	0,5
Transport	908	858	-5%	10%	0,6
Sundhedsvæsen	640	785	23%	24%	1,1
Undervisning	667	755	13%	7%	1,3
Fødevareindustri	654	733	12%	7%	1,1
Hoteller og restauranter	662	655	-1%	12%	0,6
Ejendomshandel	626	615	-2%	3%	1,0
Tekstil-, træ- og møbelindustri	789	592	-25%	6%	0,8
Finansiering og forsikring	638	576	-10%	8%	0,5
Tele, it og information	497	526	6%	24%	0,4
Erhvervsservice	458	499	9%	8%	1,1
Kemisk industri, medicinalindustri og plast-, glas- og betonindustri	619	498	-19%	16%	0,5
Andre serviceydelser	476	482	1%	7%	0,7
Metalindustri	449	475	6%	-2%	0,9
Velfærdsinstitutioner	399	431	8%	12%	0,7
Kultur og fritid	317	370	17%	16%	0,9
Råstof og energi, mv.	241	238	-1%	24%	0,8
Forlag, tv og radio	146	135	-7%	13%	0,4
Alle brancher	24.921	25.716	3%	10%	1,0

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik. Note: En specialiseringsgrad over 1 er udtryk for, at branchens andel af kommunens private beskæftigelse er større end i resten af landet. Hvis specialiseringsgraden er under 1, fylder branchen mindre i kommunen end i resten af landet eller en gennemsnitskommune. Tal markeret med rød angiver, at væksten har været negativ.

Operationel service er vækstet mest – primære erhverv har høj specialisering

Figuren til højre giver en grafisk illustration af Viborg Kommunes erhvervsmæssige specialisering og udvikling. Den fokuserer på de brancher, der fylder mest beskæftigelsesmæssigt i kommunen, jf. tabel 2.1 på forrige side.

Det fremgår, at Viborg Kommune har en stærk specialisering inden for primære erhverv. Det samme gælder brancherne elektronikindustri mv. samt rådgivning og forskning, der i figuren er slået sammen, fordi Grundfos har aktiviteter i begge brancher.

Figuren viser også, at den største jobvækst er sket inden for operationel service.

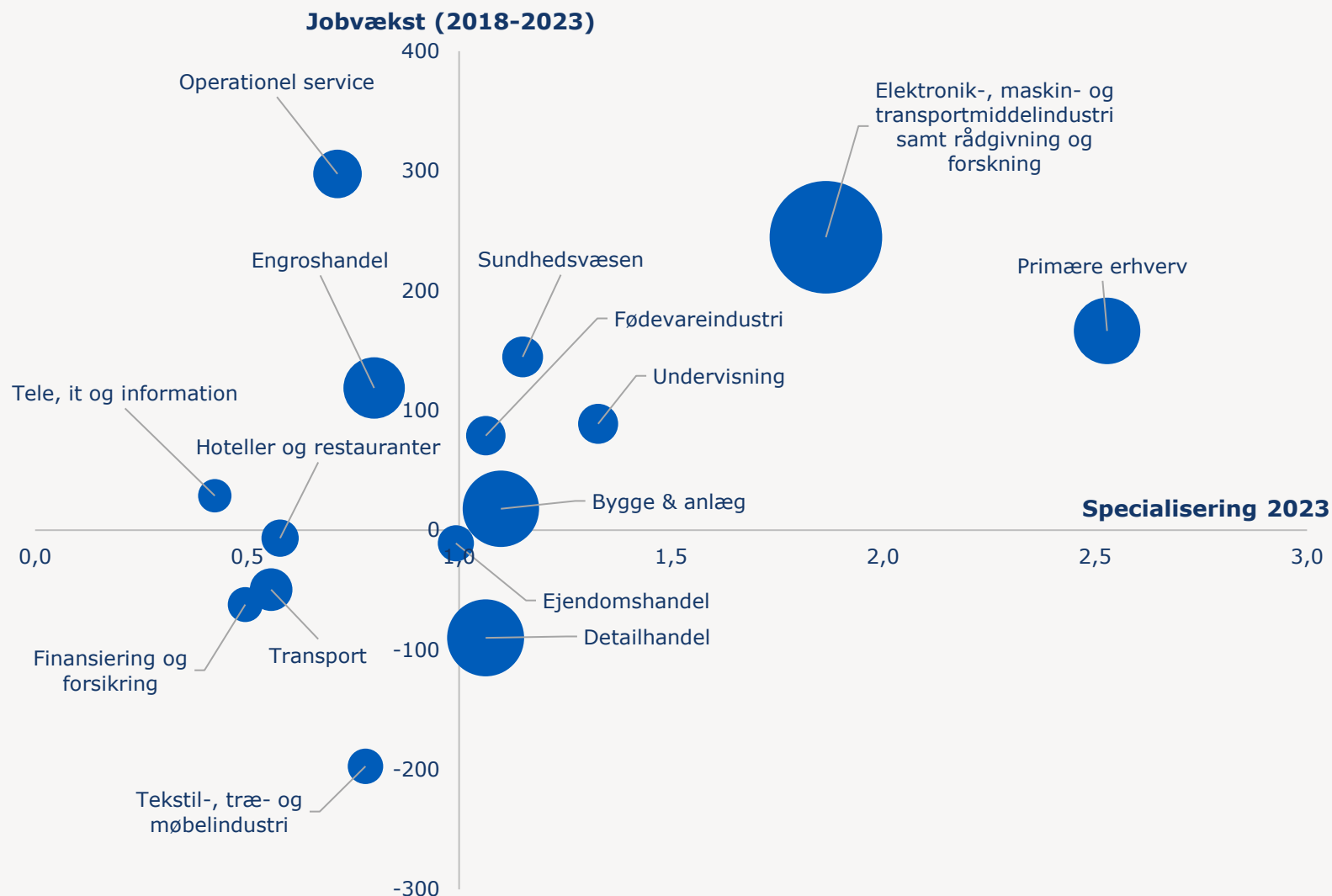

Figuren viser den erhvervsmæssige specialisering og udvikling.

Branchernes betydning i kommunen er belyst gennem tre indikatorer:

- Cirklernes diameter illustrerer størrelsen af hver branche målt på antal fuldtidsbeskæftigede i 2023.
- Placeringen langs figurens x-akse viser branchens specialiseringsgrad. En specialiseringsgrad over 1 er udtryk for, at branchens andel af den private beskæftigelse er større end i resten af landet.
- Placeringen langs y-aksen viser udviklingen i antal fuldtidsbeskæftigede 2018-23. Dvs. om branchen har haft vækst eller tilbagegang.

Figur 2.3. Viborg Kommunes erhvervsmæssige specialisering samt jobvækst, opdelt på brancher

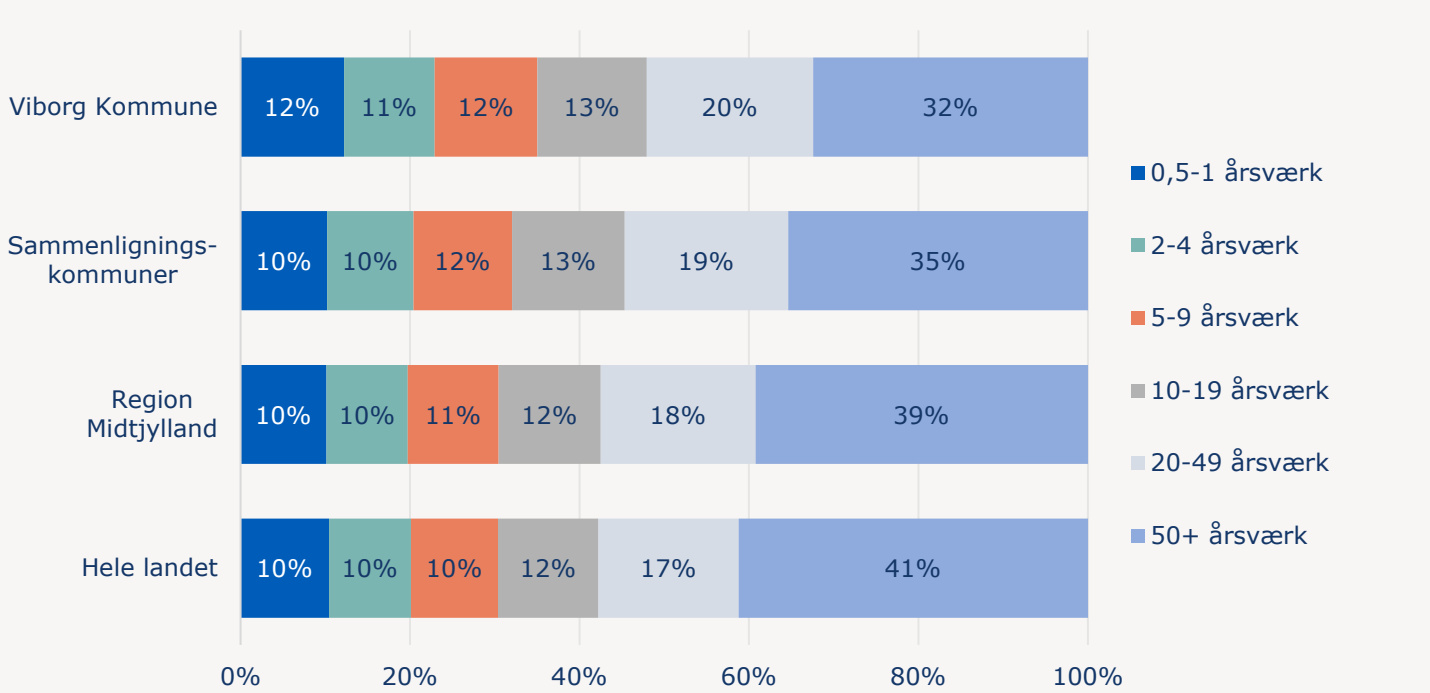
Lav jobvækst i store virksomheder

Figuren og tabellen neden for giver et billede af virksomhedsstrukturen i Viborg Kommune. Figur 2.4 viser, hvor meget henholdsvis mindre og større virksomheder udgjorde af den private beskæftigelse i 2023, mens tabel 2.2 viser, om de forskellige størrelseskategorier har haft vækst eller tilbagegang i perioden 2018-23.

Det fremgår, at store virksomheder med over 50 årsværk udgør en mindre andel af beskæftigelsen end i resten af landet og regionen. Det afspejler, at Viborg Kommune ud over Grundfos kun huser få større virksomheder. Især helt små virksomheder og virksomheder med 20-49 årsværk er overrepræsenterede i Viborg Kommune.

Herudover viser tabel 3.2, at fordelingen af jobvæksten adskiller sig noget fra resten af regionen og landet, når der kigges på perioden 2018-23 under ét. Især springer det i øjnene, at gruppen af store virksomheder har haft en relativt beskeden vækst i Viborg Kommune, når der sammenlignes med resten af regionen.

Figur 2.4. Fordeling af private fuldtidsbeskæftigelse efter størrelsen af den virksomhed, de arbejder i, 2023

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Opgjort på arbejdssteder.

Tabel 2.2. Jobudvikling 2018-23 for private virksomheder opdelt på størrelsesgrupper

Størrelse	Viborg Kommune	Region Midtjylland
0,5-1 årsværk	1,5%	2,8%
2-4 årsværk	-10,1%	-5,8%
5-9 årsværk	4,8%	2,4%
10-19 årsværk	6,2%	6,4%
20-49 årsværk	10,4%	14,1%
50+ årsværk	3,0%	14,3%
Alle virksomheder	3,2%	8,5%

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Opgjort på arbejdssteder. Udvikling i antal jobs er opgjort på baggrund af gruppernes samlede fuldtidsbeskæftigelse i henholdsvis 2018 og 2023.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

3

Virksomhedsbestand

Dette afsnit kigger nærmere på Viborg Kommunes virksomheder.

Først gennemgår afsnittet, hvordan virksomhederne er fordelt på brancher, og om antallet af virksomheder er stigende eller faldende i de enkelte brancher.

Dernæst vises udviklingen i omfanget af tilflyttende og fraflyttende virksomheder, og hvordan tilflyttere og fraflyttere er fordelt på sektorer og størrelsesgrupper.

Til sidst viser afsnittet data for omfanget af konkurser i kommunen.

Flest virksomheder inden for landbrug i Viborg Kommune

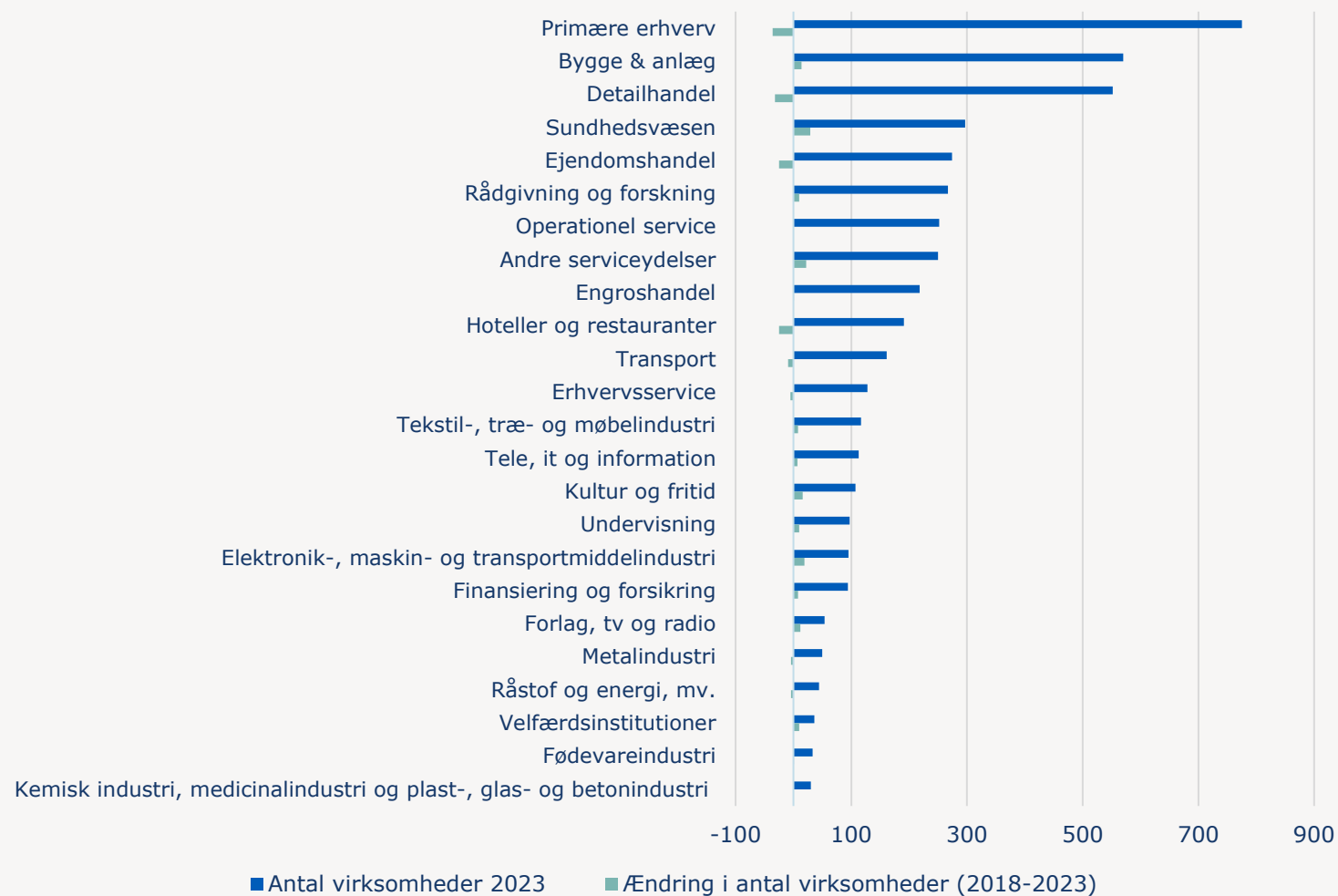
Der eksisterede ved udgangen af 2023 i alt 4.805 reelle virksomheder (arbejdssteder med mindst ét halvt årsværk) i Viborg Kommune. Det er en stigning på 1 pct. siden 2018.

Figuren viser, at primære erhverv er klart den største branche målt på virksomhedsbestanden efterfulgt af bygge & anlæg og detailhandel.

Både primære erhverv og detailhandel har dog oplevet et fald i antallet af virksomheder i Viborg Kommune. Den største stigning ses inden for privat sundhedsvæsen.

Figur 3.1. Antal private virksomheder 2023 samt vækst i antal virksomheder 2018-23, opdelt på brancher

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

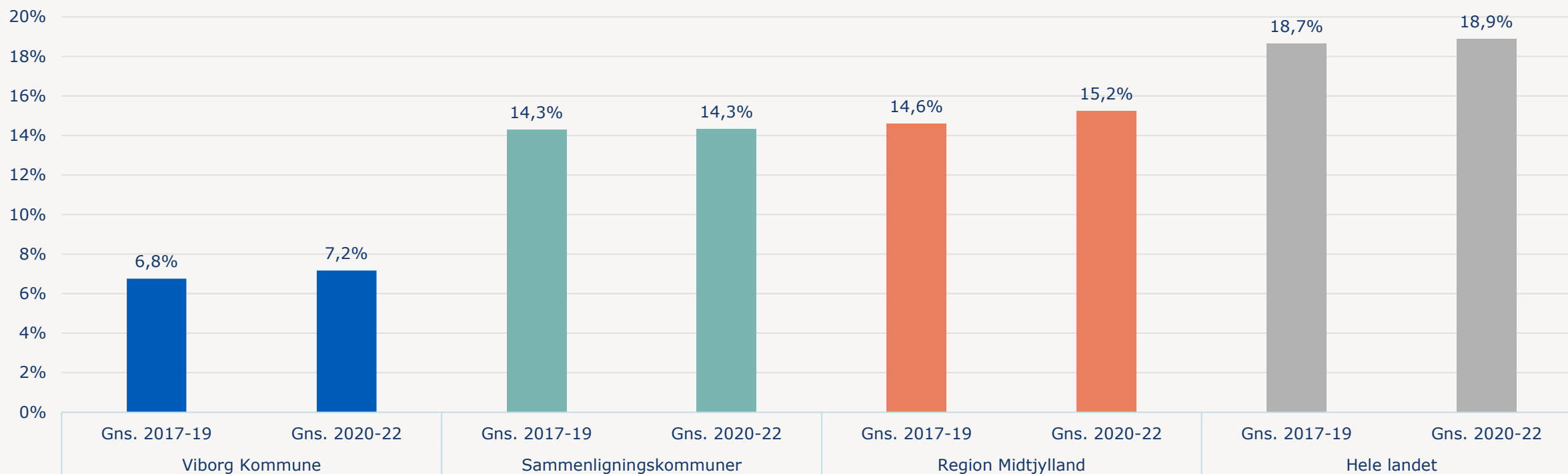
Note: Virksomheder er opgjort på arbejdsstedsniveau. Tabellen medtager kun virksomheder, der lever op til Danmarks Statistiks minimumskrav for at være en reel virksomhed (aktivitet, der svarer til et halvt årsværk i den pågældende branche).

Få Viborg-virksomheder er under udenlandsk ejerskab

En indikator for erhvervslivets internationalisering er omfanget af virksomheder, der har udenlandske ejere. Derudover kan udenlandsk ejerskab have betydning for beskæftigelse, investeringer og den lokale erhvervsstruktur. Figur 3.2 viser, hvor stor en andel af de privat beskæftigede, der er ansat i virksomheder under udenlandsk ejerskab.

Som det fremgår, er andelen af udenlandsk ejede virksomheder i Viborg Kommune meget lav, idet kun ca. syv pct. af de privatansatte arbejder i virksomheder under udenlandsk ejerskab. Det skal naturligvis ses i sammenhæng med virksomhedsstrukturen, hvor landbrug, detailhandel samt bygge & anlæg som vist på forrige side dominerer.

Figur 3.2. Udenlandsk ejede virksomheders andel af den private beskæftigelse, 2017-19 & 2020-22

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

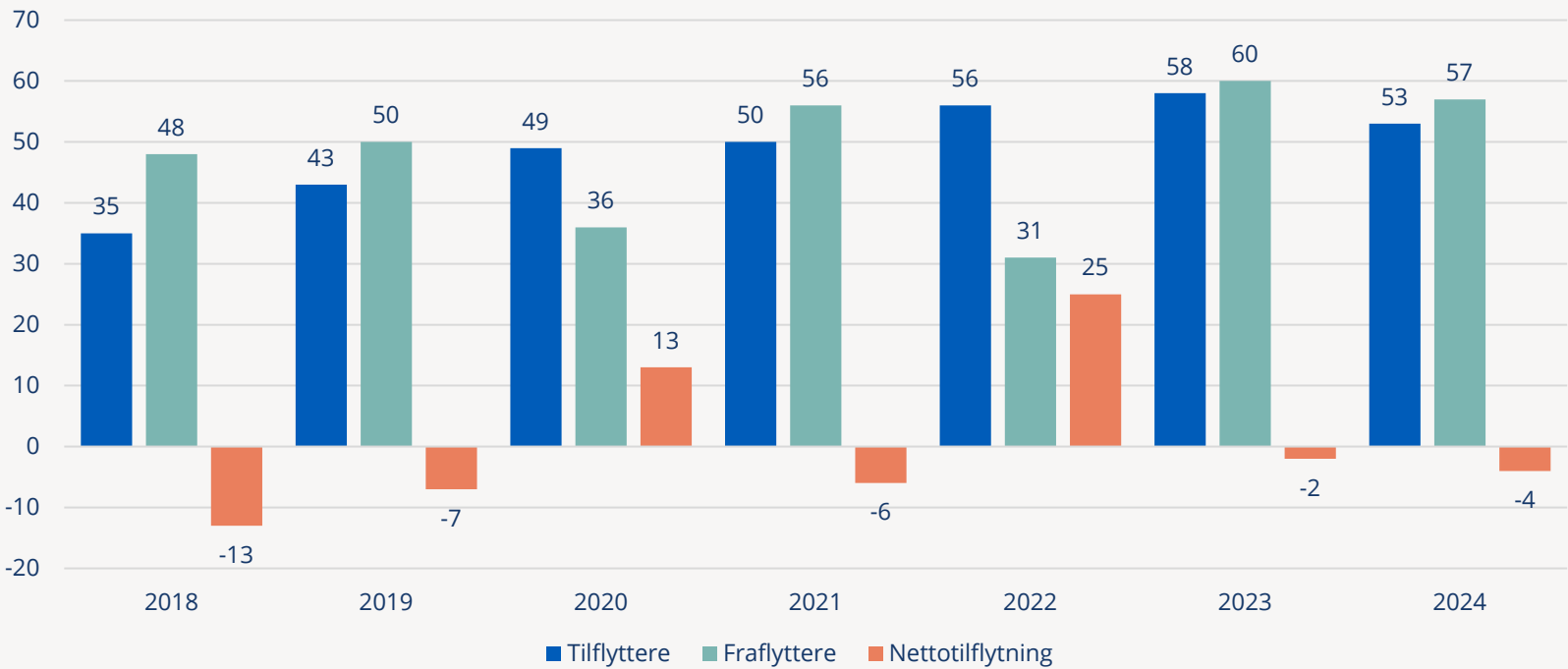
Note: Opgjort på arbejdssteder og beskæftigede personer. Arbejdsstedernes nationalitet er baseret på virksomhedernes ejerskabsforhold. Virksomheder defineres som udenlandsk ejet, hvis en udenlandsk ejer direkte eller indirekte besidder mere end 50 pct. af egenkapital eller aktionernes stemmerettigheder

Tilflytning og fraflytning af virksomheder går lige op

Et andet pejlemærke for erhvervsvilkårene i en kommune er forholdet mellem til- og fraflytninger af virksomheder. Figur 3.3 viser udviklingen i både til- og fraflytninger samt nettotilflytningen (tilflytninger fratrukket fraflytninger) til Viborg Kommune i perioden 2018-24.

Ses over hele perioden, er der stort set flyttet lige så mange virksomheder til Viborg Kommune, som der er fraflyttet. Det gælder også de seneste to år. Over hele den syvårige periode er der i alt flyttet 344 virksomheder til Viborg Kommune, mens der er fraflyttet 338 virksomheder.

Figur 3.3. Til- og fraflytning af virksomheder i Viborg Kommune, 2018-24

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra cvr-registeret.
Note: Opgjort på baggrund af arbejdssteder med beskæftigelse på flyttetidspunktet.

Opgørelse af til- og fraflyttede virksomheder

Analysen af til- og fraflyttede virksomheder er baseret på et særudtræk fra CVR-registeret.

Analysen er afgrænset til arbejdssteder, der på flyttetidspunktet har beskæftigede lønmodtagere.

Opgørelsen af beskæftigelse er baseret på virksomhedens indberetninger til Skattestyrelsens eIndkomstregister.

Virksomhedsejere i enkeltmandsejede virksomheder uden andre ansatte, og som ikke udbetaler løn til sig selv, indgår ikke i opgørelsen.

Modsat tidligere kommunerapporter omfatter analysen også virksomheder med hovedsæde i andre kommuner, der flytter en afdeling til kommunen.

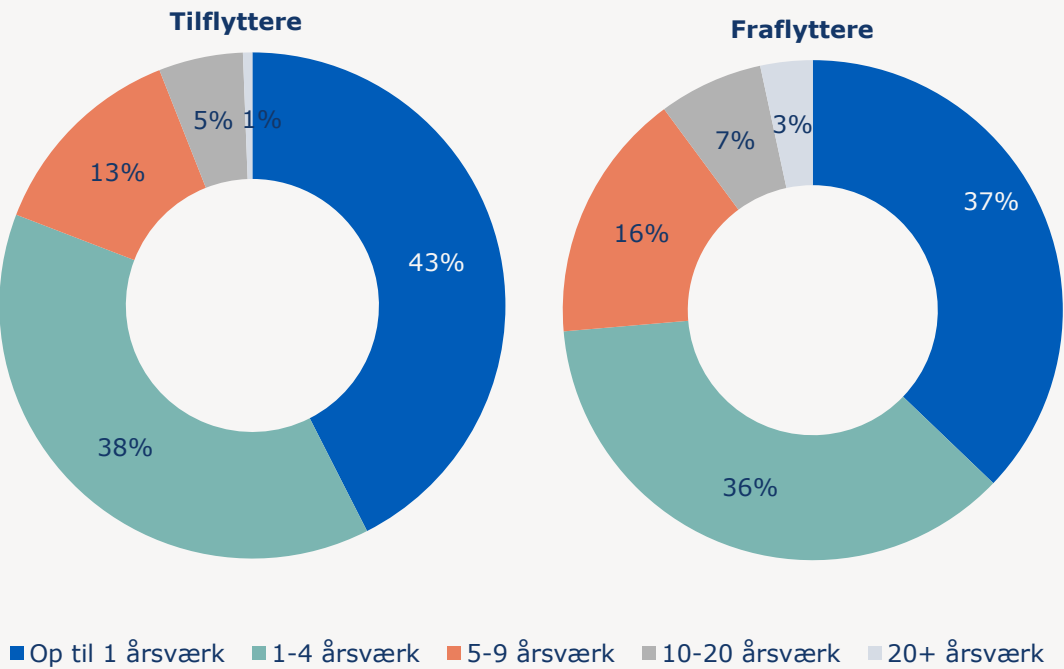
Opgørelsen adskiller sig fra de månedlige til- og fraflyttelister på kommunalt niveau ved kun at fokusere på arbejdssteder med beskæftigede lønmodtagere.

Fraflyttere er lidt større end tilflyttende virksomheder

Figur 3.4 viser forskelle mellem til- og fraflyttede virksomheder i Viborg Kommune, når det gælder virksomhedernes størrelse. Det fremgår, at de fraflyttende virksomheder gennemsnitligt set har været lidt større end de tilflyttende virksomheder. Således havde 26 pct. af fraflytterne mindst fem ansatte, mens det samme gjaldt for 19 pct. af tilflytterne.

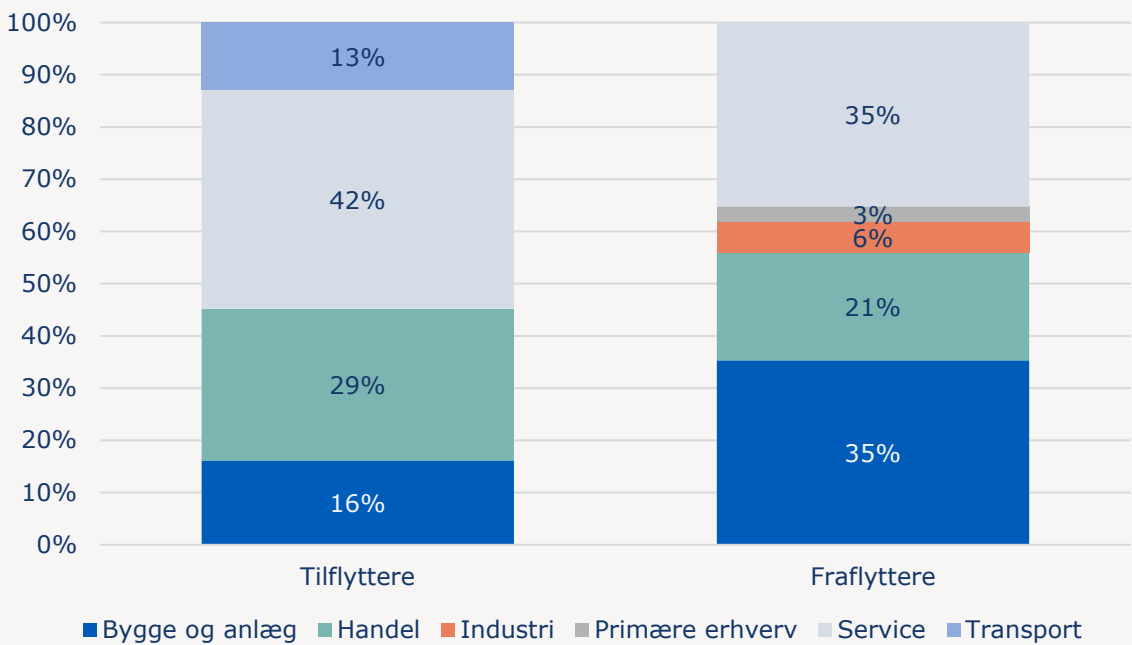
Figuren til højre giver et billede af, hvordan til- og fraflytterne fordeler sig på hovedsektorer, idet figuren fokuserer på virksomheder med mindst fem fuldtidsansatte for at sætte fokus på virksomheder, hvis til- og fraflytning har stor betydning for udviklingen i den lokale beskæftigelse. Det fremgår, at der er relativt mange fraflyttere inden for bygge & anlæg, mens tilflytningen domineres af service og handel.

Figur 3.4. Til- og fraflyttede virksomheder fordelt på størrelsesgrupper, 2022-24

Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra cvr-registeret.
Note: Opgjort på baggrund af arbejdssteder med beskæftigelse på flyttetidspunktet.

Figur 3.5. Til- og fraflyttede virksomheder fordelt på sektorer, Viborg Kommune, 2022-24

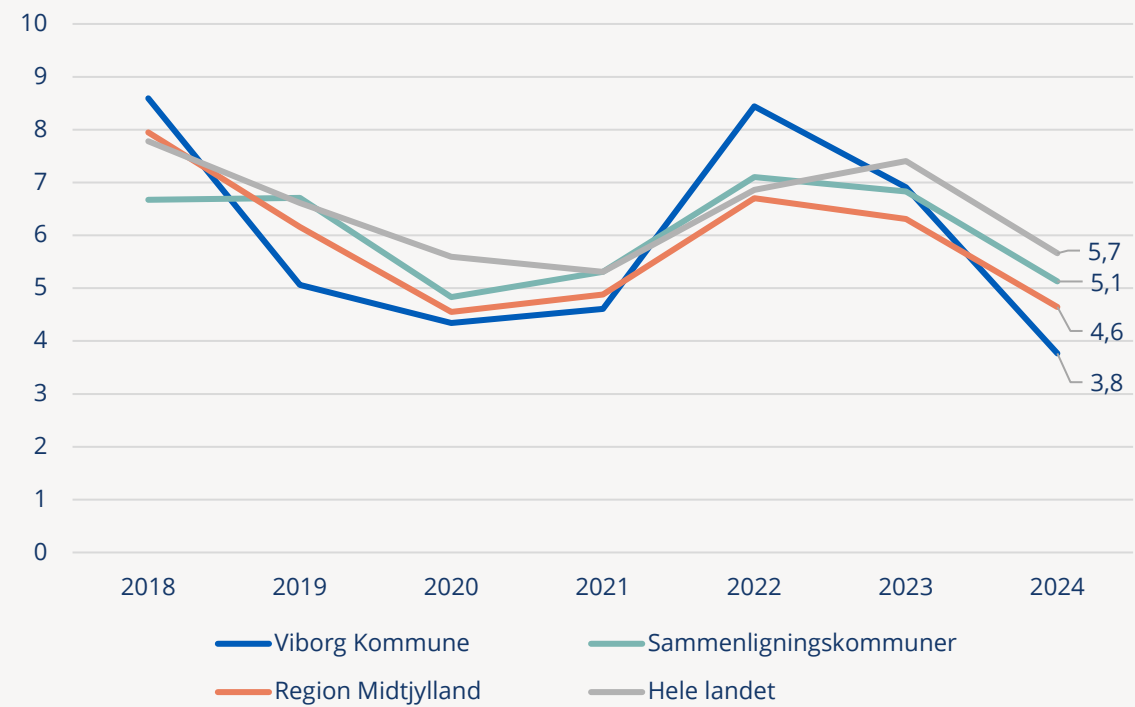
Kilde: IRIS Group på baggrund af data fra cvr-registeret.
Note: Opgjort på baggrund af arbejdssteder med mindst 5+ fuldtidsbeskæftigede på flyttetidspunktet.

Stort fald i konkurstallet

En indikator for afvikling og frafald af virksomheder er omfanget af konkurser. Figur 3.6 viser udviklingen i omfanget af konkurser – opgjort som antal konkurser pr. 1.000 virksomheder. Som det fremgår, lå omfanget af konkurser i Viborg Kommune i 2024 på det laveste niveau i seks år. Hvor Viborg Kommune i 2022 havde relativt mange konkurser i forhold til virksomhedsbestanden, var billedet det modsatte i 2024.

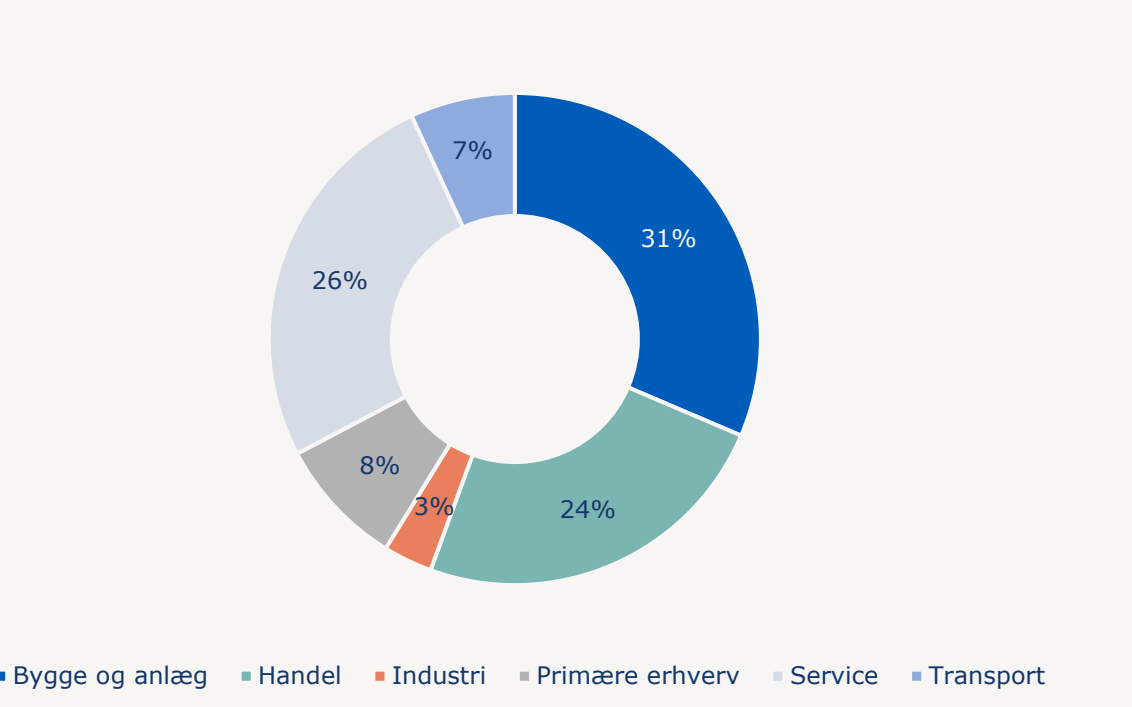
Endvidere viser figur 3.7, hvordan konkurserne i kommunen i perioden 2022-24 fordeler sig på hovedsektorer. Figuren viser, at Viborg Kommune i perioden oplevede flest konkurser inden for bygge & anlæg efterfulgt af service og handel.

Figur 3.6. Udvikling i antal konkurser pr. 1.000 virksomheder, 2018-24

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Konkurser er opgjort for virksomheder med ansatte og/eller en omsætning på mindst en mio. kr.

Figur 3.7. Konkurser i Viborg Kommune fordelt på sektorer, 2022-24

Erhvervshus

MIDTJYLLAND

4

Iværksætteri

Dette afsnit sætter fokus på iværksætteri i Viborg Kommune.

Den første del af afsnittet viser iværksætterraten, og hvordan den har udviklet sig siden 2018. Derefter vises hvor stor en andel af de nye virksomheder, der overlever, og hvordan de udvikler sig målt på årsværk.

Den sidste del af afsnittet går i dybden med iværksætternes fordeling på brancher, køn og alder.

Beskeden iværksætterrate

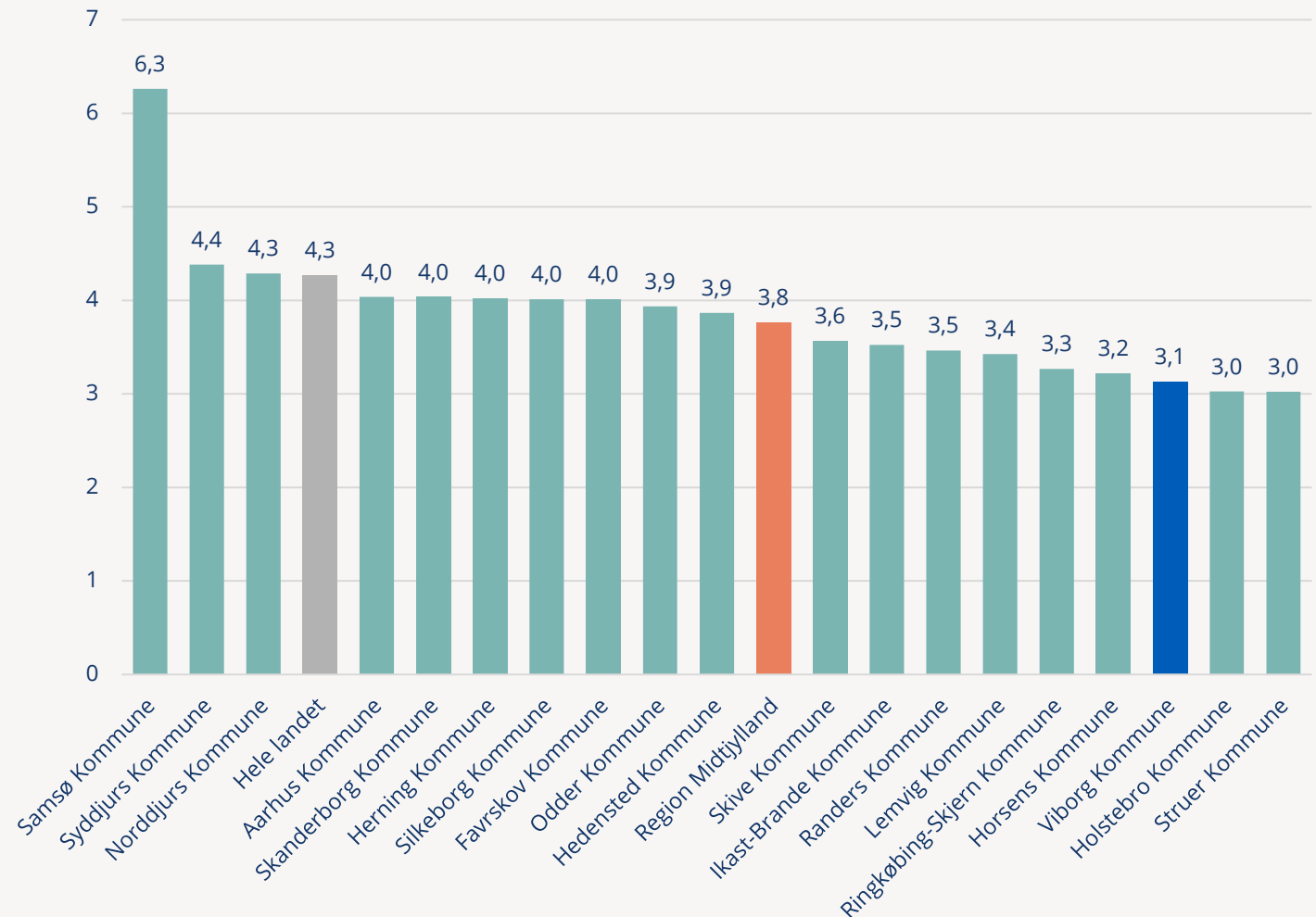
Nye virksomheder og iværksættere spiller en vigtig rolle for fornyelse, dynamik, innovation og jobskabelse i erhvervslivet.

Figuren til højre viser iværksætterraten (andelen af nye virksomheder sat i forhold til befolkningen i den erhvervsaktive alder) i 2023 i de midtjyske kommuner sammenholdt med lands- og regionsgennemsnittet.

Det fremgår, at iværksætterraten var den tredjelaveste i regionen, og at Viborg Kommune på dette område ligger noget under regionsgennemsnittet.

Generelt viser figuren, at iværksætteraktiviteten er størst i den østlige del af regionen.

Figur 4.1. Iværksætterraten i de midtjyske kommuner, 2023

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Note: Iværksætterraten er opgjort som antal nye virksomheder pr. 1.000 personer i arbejdsstyrken (15-64 årige). Tallene kan ikke sammenlignes direkte med tidligere års kommunerapporter, der viste etableringsraten (antal nye virksomheder ift. samlet virksomhedsbestand). Vi anvender i denne rapport iværksætterraten, der er et bedre mål for iværksætterkulturen i en kommune.

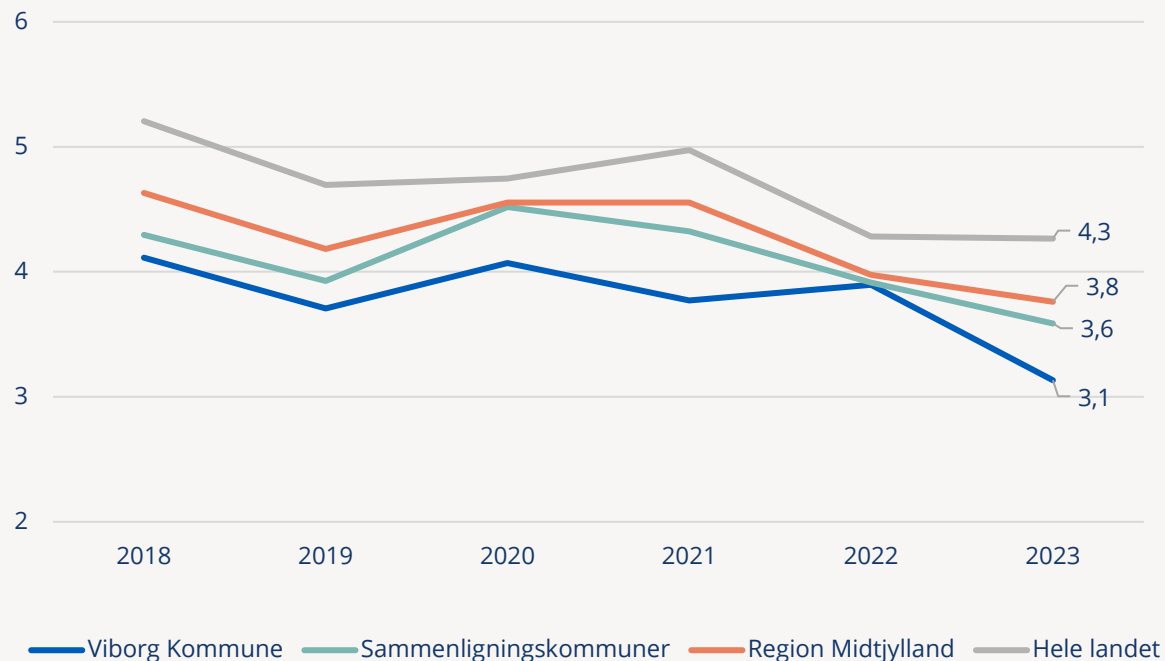
Stort fald i iværksætteraktiviteten i 2023

Figur 4.2 viser udviklingen i iværksætterraten i perioden 2018-23 for Viborg Kommune, sammenligningskommunerne, Region Midtjylland og hele landet.

Siden 2021 er antallet af iværksættere faldet på både lands- og regionsplan – en udvikling, der bl.a. kan skyldes det stigende renteniveau og usikkerhed knyttet til inflation og geopolitisk ustabilitet.

I Viborg Kommune er iværksætteraktiviteten i 2023 dog faldet mere end i hele landet og regionen som helhed. Som det fremgår, er afstanden til både sammenligningskommunerne og resten af regionen vokset fra 2022 til 2023.

Figur 4.2. Udvikling i iværksætterraten, 2018-23

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Note: Iværksætterraten er opgjort som antal nye virksomheder i året sat i forhold til arbejdsstyrken (15-64 årige).

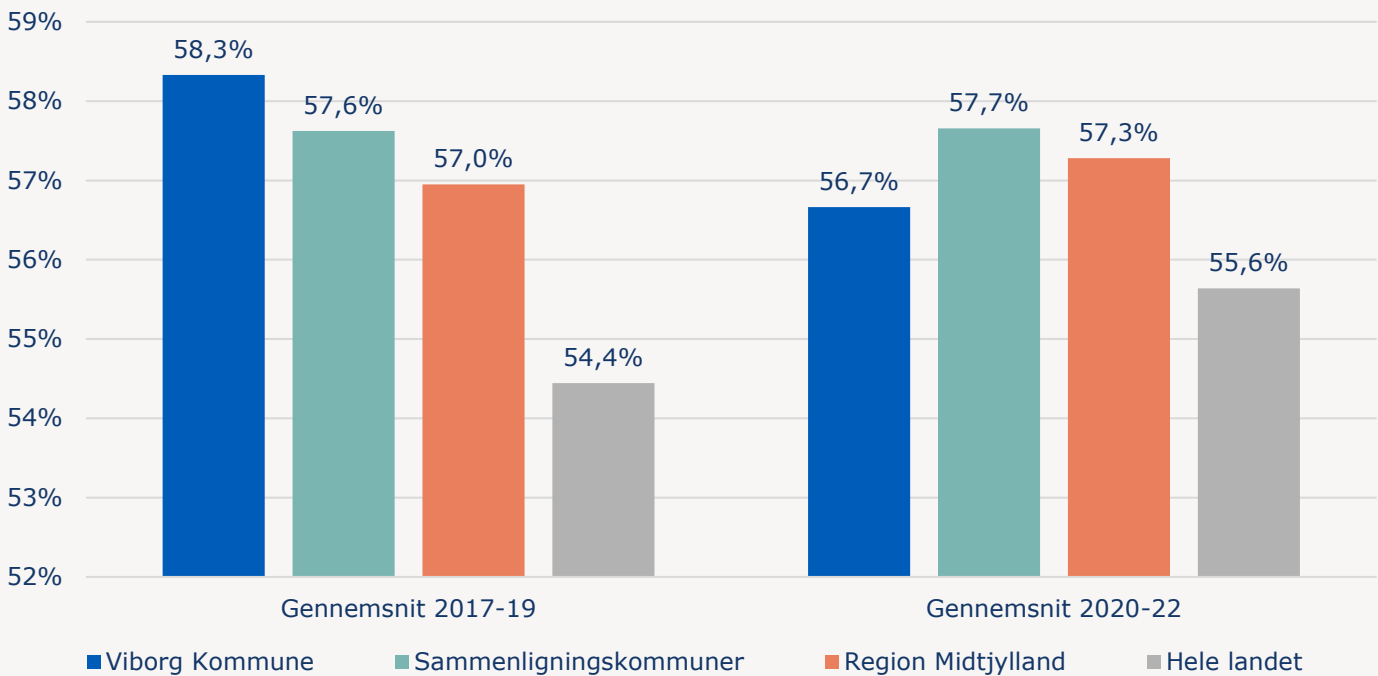

Mindre fald i overlevelseshraten

En vigtig indikator for iværksættervilkårene i en kommune er overlevelseshraten. Det vil sige andelen af nye virksomheder, der formår at fastholde en væsentlig økonomisk aktivitet efter, at de er etableret. Figur 4.3 viser de gennemsnitlige overlevelseshrater tre år efter etablering for to perioder. Det fremgår, at overlevelseshraten i den seneste periode har ligget lidt under niveauet i 2017-19, således at overlevelseshraten fra at ligge over regionsgennemsnittet er faldet til et niveau en smule under regionen som helhed.

En anden indikator for iværksættervilkårene er de overlevende virksomheders evne til at skabe værdi og arbejdspladser. Tabel 4.1 viser det gennemsnitlige antal jobs i overlevende iværksættervirksomheder tre år efter etableringsåret. Der er igen vist gennemsnittet for to perioder. Både på regions- og landsplan ses en tendens til, at væksten er en smule mindre i den sidste periode, hvilken kan hænge sammen med den økonomiske afmatning i nogle brancher under corona-krisen. Iværksætterne i Viborg Kommune havde i 2020-22 samme gennemsnitlige vækst som i resten af regionen og en smule lavere vækst end i landet som helhed.

Figur 4.3. Overlevelseshraten (tre år efter etablering), opdelt på to perioder

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Tabel 4.1. Gennemsnitligt antal fuldtidsjobs tre år efter etablering, opdelt på to perioder

Jobskabelse pr. virksomhed	Gns. 2017-2019	Gns. 2020-2022
Viborg Kommune	2,2	1,8
Sammenligningskommuner	2,1	1,8
Region Midtjylland	2,1	1,8
Hele landet	2,2	2,0

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik
Note: Kolonnen for 2017-19 består af virksomheder etableret i 2014-16, mens kolonnen for 2020-22 består af virksomheder etableret i 2017-19.

Mange Viborg-iværksættere inden for byggeri og håndværk

For den enkelte kommune kan det endvidere være interessant at se nærmere på inden for hvilke brancher, at der etableres nye virksomheder. Tabel 4.2 viser de nye virksomheders fordeling på brancher i perioden 2022-23 og sammenligner med det øvrige land og regionen som helhed.

Af tabellen fremgår, at Viborg Kommune i perioden havde flest iværksættere inden for bygge & anlæg, og at denne branche sammen med de primære erhverv også skiller ud som erhverv, der fylder mere i Viborgs bestand af nye virksomheder end i regionen som helhed. Omvendt har Viborg Kommune relativt få iværksættere inden for vidensservice samt finansiering og forsikring.

Tabel 4.2. Nye virksomheders fordeling på brancher, gennemsnit for 2022-23

Branche	Viborg Kommune	Sammenligningskommuner	Region Midtjylland	Hele landet
Bygge og anlæg	17%	16%	14%	13%
Landbrug, skovbrug, fiskeri, råstof, forsyning mv.	11%	9%	8%	8%
Finansiering, forsikring og ejendomme	11%	16%	15%	12%
Private velfærdsinstitutioner og kultur	10%	9%	11%	10%
Vidensservice	10%	15%	15%	17%
Operationel service	9%	6%	7%	9%
Information og kommunikation	7%	5%	7%	9%
Transport	6%	4%	5%	6%
Detailhandel	5%	6%	6%	6%
Industri	4%	4%	4%	3%
Hoteller og restauranter	4%	5%	6%	6%
Engroshandel	4%	3%	3%	3%
I alt	100%	100%	100%	100%

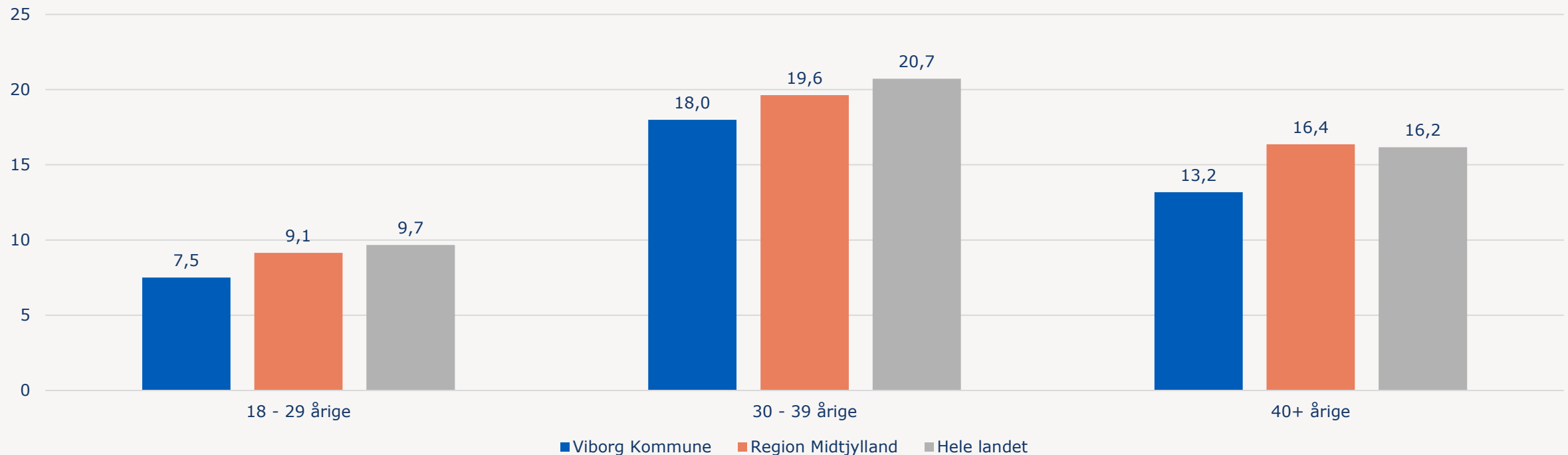
Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Virksomheder med uoplyst branche er ikke medtaget.

Lav iværksætterrater i alle aldersgrupper

Figuren neden for belyser de aldersopdelte iværksætterrater. Den viser antallet af iværksættere i tre aldersgrupper over en treårig periode (2021-23) sat i forhold til antallet af borgere i de pågældende aldersgrupper i samme periode. Derved skabes et billede af i hvilken aldersgruppe, at iværksætteraktiviteten er højest, og hvordan kommunen afviger fra lands- og regionsgennemsnittet inden for hver aldersgruppe.

Figuren viser for det første, at iværksætteraktiviteten er højest blandt de 30-39 årige. Derudover ses det også, at iværksætterraten er lavere end i resten af regionen i alle aldersgrupper. Størst er forskellen blandt unge (18-29 år) og personer over 40 år.

Figur 4.4. Antal iværksættere 2021-23 pr. 1.000 indbyggere, opdelt på aldersgrupper

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Note: Figuren er baseret på de fulde stifterteams bag iværksættervirksomhederne. Antal iværksættere er opgjort samlet for den treårige periode pr. 1.000 borgere i den pågældende aldersgruppe, hvor antallet af borgere er opgjort som et gennemsnit for de tre år. For gruppen 40+ er kun medtaget borgere under 70 år.

Andelen af kvindelige iværksættere varierer på tværs af de midtjyske kommuner

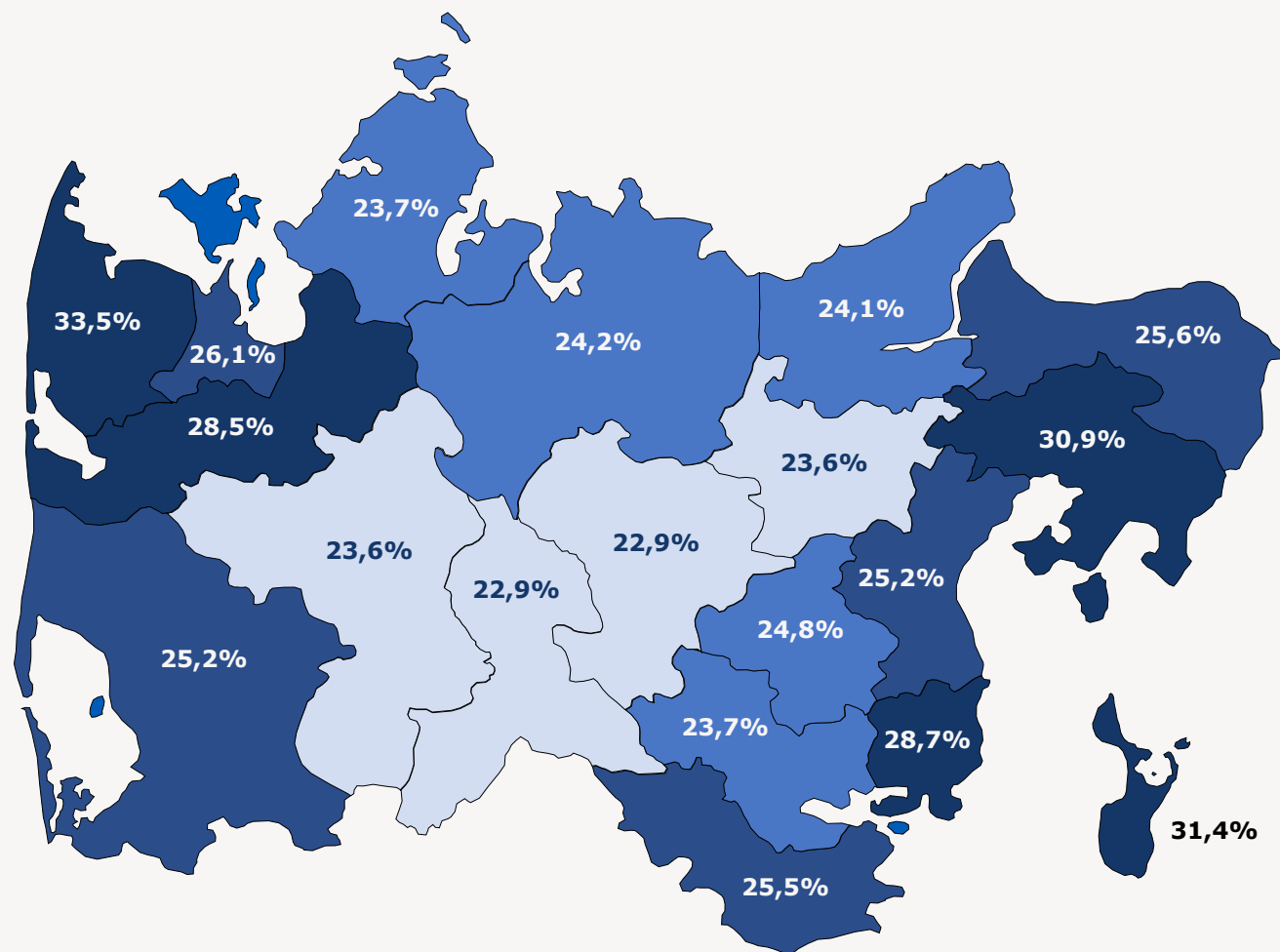
På landsplan er kun ca. en fjerdedel af alle iværksættere kvinder. Det kan skyldes en række barrierer som større usikkerhed på egne evner, et mere beskedent forretningsnetværk, vanskeligere adgang til finansiering og en større bekymring om work-life balance. Det er faktorer, som der kan arbejdes med lokalt i forhold til at støtte og motivere kvinder med interesse for iværksætteri.

Figur 4.5 viser for alle midtjyske kommuner andelen af iværksættere, der var kvinder i perioden 2021-23. Samlet set var andelen af kvindelige iværksættere 25,4 pct. i Region Midtjylland mod 26,3 pct. på landsplan i denne periode.

Som det fremgår, er der betydelige forskelle på tværs af de midtjyske kommuner. Lemvig Kommune topper med en andel på 33,5 pct., mens Silkeborg Kommune sammen med Ikast-Brande Kommune ligger i bunden med en andel på 22,9 pct.

Med en andel på 24,2 pct. ligger Viborg Kommune lidt under det regionale gennemsnit.

Figur 4.5. Andel kvindelige iværksættere i de midtjyske kommuner, gennemsnit for 2021-23

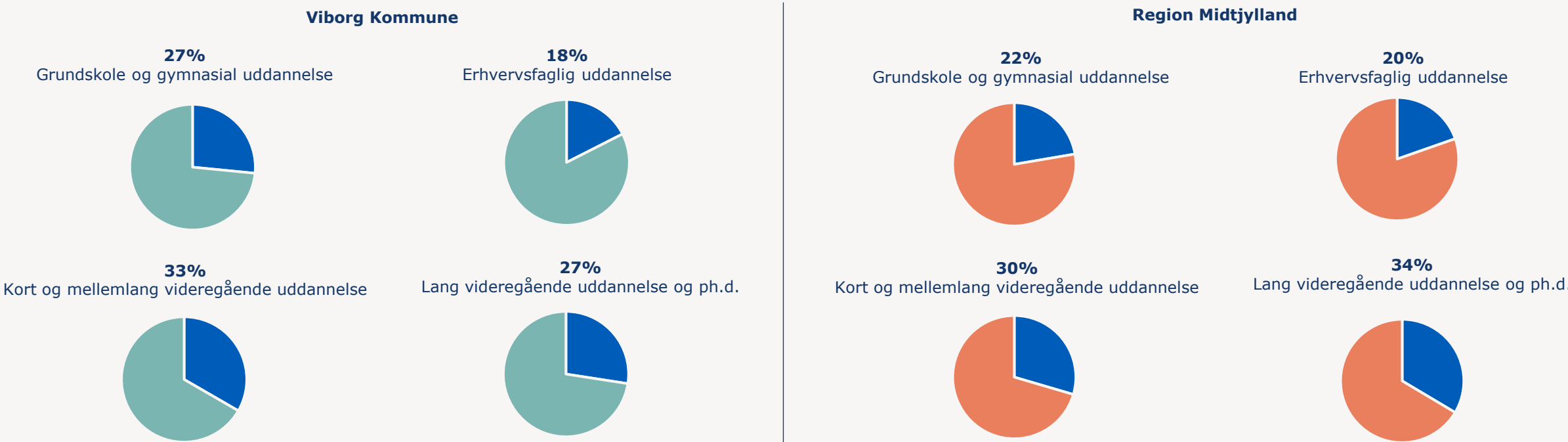
Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note Andelen af kvindelige iværksættere er baseret på de fulde stifterteams bag virksomhederne.

Flest kvindelige iværksættere blandt KVV-uddannede

Forholdet mellem mandlige og kvindelige iværksættere varierer noget på tværs af uddannelsesbaggrund. Det er belyst i figurerne neden for, der viser andelen af kvindelige iværksættere i perioden 2021-23 fordelt efter uddannelsesniveau i Viborg Kommune og for regionen som helhed.

Som det fremgår, er andelen af kvindelige iværksættere i Region Midtjylland højst blandt personer med en videregående uddannelse, mens den er lavest for personer med en kort og mellemlang videregående uddannelse (KVV). Figuren viser, at den største andel kvindelige iværksættere i Viborg Kommune findes blandt iværksættere med en kort eller mellemlang videregående uddannelse. Men også blandt personer uden erhvervskompetencegivende uddannelse ses en højere andel kvindelige iværksættere end i regionen som helhed.

Figur 4.6. Andel kvindelige iværksættere opdelt på uddannelsesniveau, 2021-23

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik
Note: Andelen af kvindelige iværksættere er baseret på det fulde stifterteam bag virksomheden.

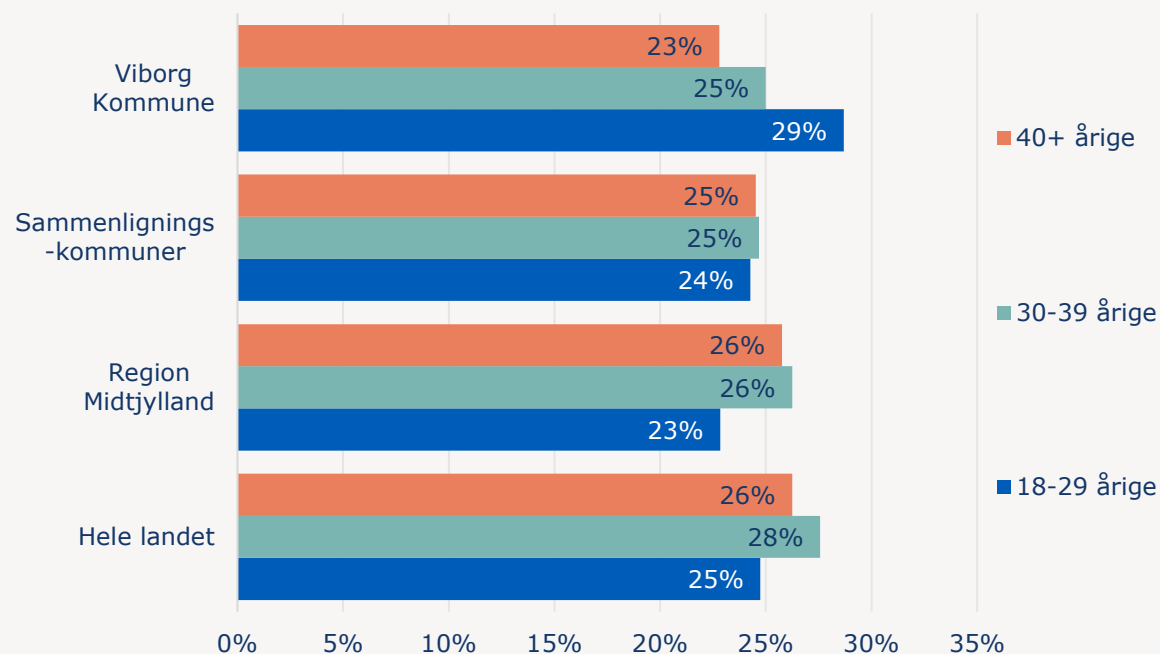
Størst andel kvindelige iværksættere blandt unge Viborg-borgere

Et andet interessant perspektiv på lokalt iværksætteri er iværksætternes alder. Iværksætterlysten samt barrierer og usikkerhed knyttet til at starte virksomhed kan variere med alderen.

Derfor viser figur 4.7 andelen af kvindelige iværksættere i forskellige aldersgrupper i henholdsvis Viborg Kommune, sammenligningskommunerne, regionen som helhed og hele landet.

Det fremgår, at de unge under 30 år trækker op i andelen af kvindelige iværksættere, mens det modsatte gør sig gældende blandt personer over 40 år.

Figur 4.7. Andel kvindelige iværksættere opdelt på aldersgrupper, gennemsnit for 2021-23

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik

Note: Andelen af kvindelige iværksættere er baseret på det fulde stifterteam bag virksomheden.

Udvikling i andel kvindelige iværksættere i midtjyske kommuner

Tabel 4.3 viser andelen af kvindelige iværksættere i tre tidsperioder. Top 5 er fremhævet i alle tre perioder.

Det fremgår, at mange de samme kommuner går igen i top-5 over de højeste andele kvindelige iværksættere. Samsø Kommune ligger i top-5 i alle perioder, mens Lemvig Kommune, Syddjurs Kommune, Odder Kommune og Holstebro Kommune er at finde i top-5 i to perioder.

Der er dog også udsving. Fx er Lemvig Kommune gået fra en lav andel kvindelige iværksættere i 2015-17 til en høj andel i de seneste to perioder. Silkeborg Kommune er den eneste kommune, hvor andelen af kvindelige iværksættere har været faldende fra periode til periode. Samlet er andelen på regionsplan steget fra 24,0 pct. til 25,3 pct.

Tabel 4.3. Andel kvindelige iværksættere i de midtjyske kommuner, gennemsnit for 2015-17, 2018-20 & 2021-23

Kommune	2015-17	2018-20	2021-23
Lemvig Kommune	17,4%	27,5%	33,5%
Samsø Kommune	36,3%	26,9%	31,4%
Syddjurs Kommune	26,9%	26,0%	30,9%
Odder Kommune	27,9%	18,6%	28,7%
Holstebro Kommune	24,8%	27,3%	28,5%
Struer Kommune	23,7%	23,9%	26,1%
Norddjurs Kommune	24,6%	27,0%	25,6%
Hedensted Kommune	24,3%	24,1%	25,5%
Aarhus Kommune	23,3%	24,5%	25,2%
Ringkøbing-Skjern Kommune	25,2%	28,6%	25,2%
Skanderborg Kommune	25,5%	26,4%	24,8%
Viborg Kommune	21,9%	21,3%	24,2%
Randers Kommune	24,3%	20,4%	24,1%
Skive Kommune	22,6%	23,7%	23,7%
Horsens Kommune	25,1%	21,4%	23,7%
Favrskov Kommune	24,4%	25,2%	23,6%
Herning Kommune	21,4%	20,9%	23,6%
Ikast-Brande Kommune	24,5%	26,0%	22,9%
Silkeborg Kommune	25,9%	25,2%	22,9%
Region Midtjylland	24,0%	24,2%	25,3%

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note Andelen af kvindelige iværksættere er baseret på de fulde stifterteams bag virksomhederne.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

5

Vækstvirksomheder og eksport

Det sidste afsnit går i dybden med, hvordan kommunens virksomheder formår at skabe vækst og eksport.

Først belyses udviklingen i andelen af vækstvirksomheder og vækstvirksomhedernes fordeling på sektorer.

Derefter kigger afsnittet nærmere på, hvor mange virksomheder der har eksport, og hvordan den samlede eksportværdi blandt kommunens eksporterende virksomheder har udviklet sig.

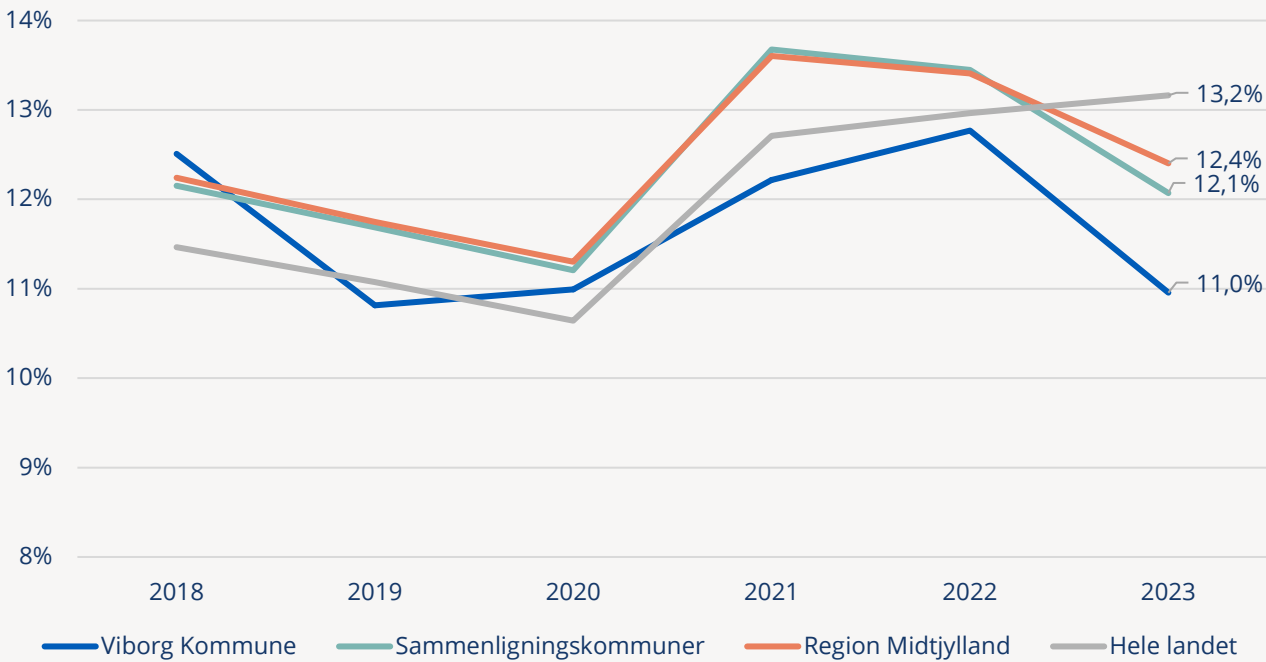
Fald i andelen af vækstvirksomheder

Figur 5.1 viser hvor stor en andel af kommunens virksomheder, der kan karakteriseres som vækstvirksomheder. Den viser således udviklingen i andelen af vækstvirksomheder siden 2018 holdt op mod sammenligningskommunerne, regionen som helhed og hele landet.

Det fremgår, at andelen af vækstvirksomheder gennem hele perioden har ligget lidt under regionsgennemsnittet og gennemsnittet i sammenligningskommunerne. Samtidig faldt andelen en del fra 2022 til 2023.

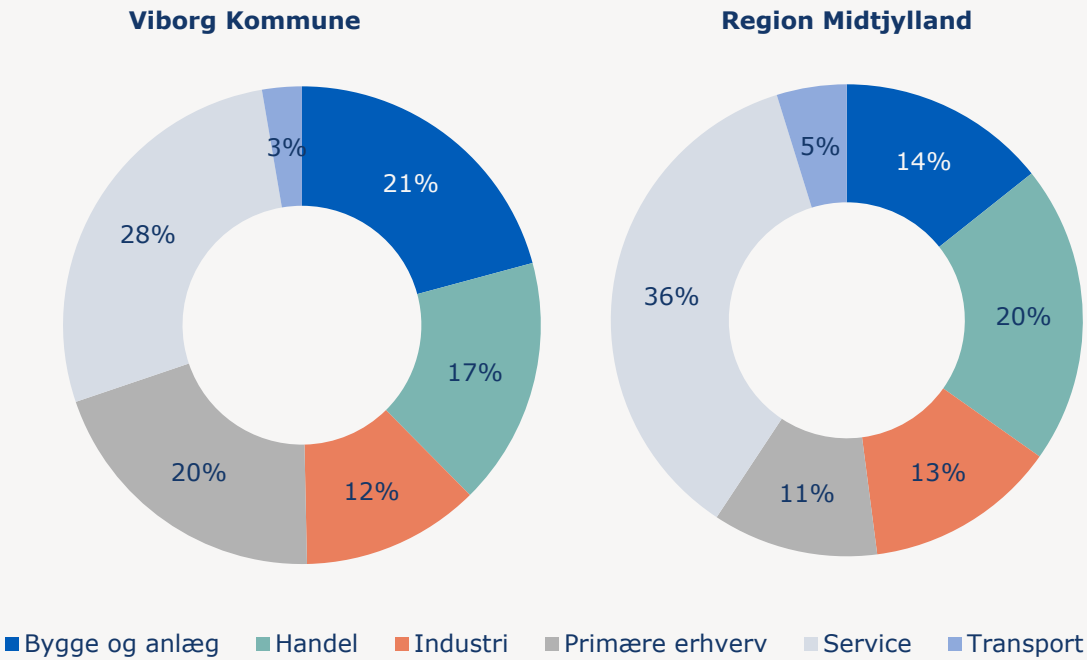
Figuren til højre sammenligner vækstvirksomhedernes fordeling på hovedsektorer med regionen som helhed. Figuren afslører, at Viborg Kommune i 2023 havde relativt mange vækstvirksomheder inden for bygge & anlæg samt primære erhverv sammenlignet med de øvrige midtjyske kommuner. Det modsatte gjorde sig gældende inden for servicesektoren.

Figur 5.1. Udvikling i andel virksomheder, der er vækstvirksomheder, 2018-23

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Vækstvirksomheder har haft en omsætningsvækst på mindst 10 pct. de seneste tre år og en absolut vækst på mindst 3 mio. kr. i samme periode. Analysen omfatter kun virksomheder med mindst to fuldtidsårsverk i starten af den treårige opgørelsesperiode.

Figur 5.2. Fordeling af vækstvirksomheder på sektorer, 2023

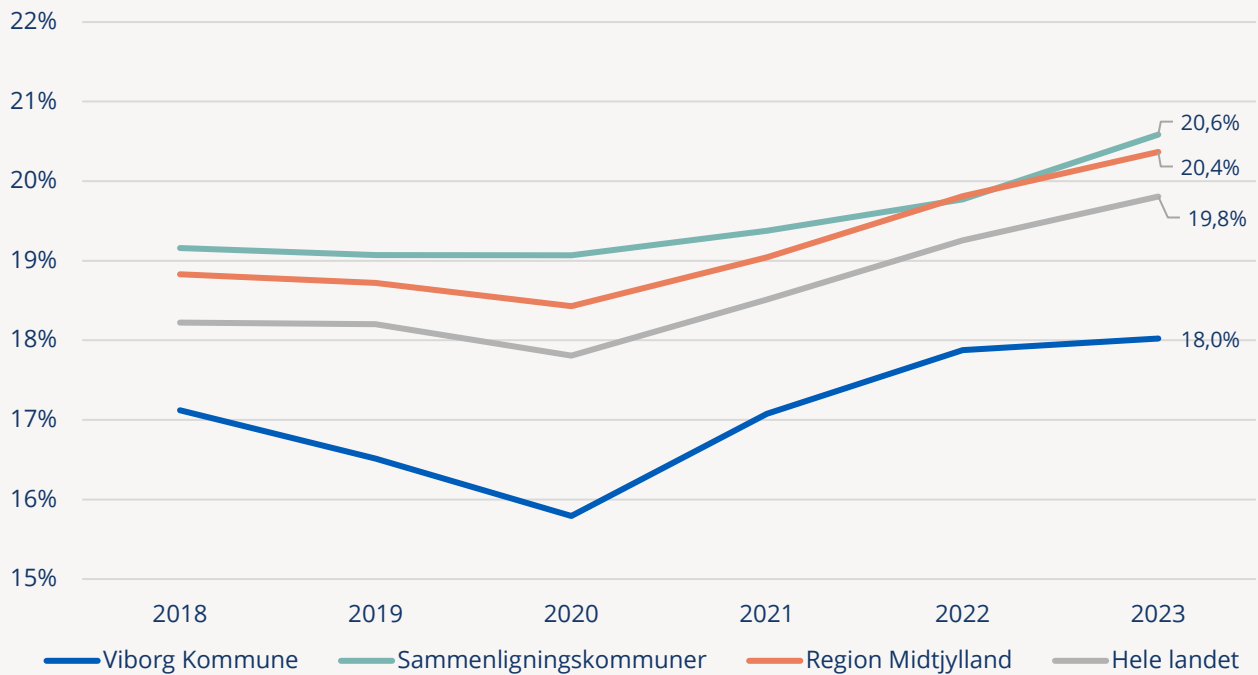
Stigning i andelen af virksomheder med eksport

Eksportvirksomheder er en væsentlig drivkraft for vækst og jobskabelse, og de bidrager i høj grad til både den lokale og regionale værdiskabelse. Figur 5.3 viser udviklingen i andelen af virksomheder med eksport fra 2018-23, mens figur 5.4 viser eksportvirksomhedernes fordeling på hovedsektorer i Viborg Kommune og Region Midtjylland under ét.

Den første figur viser, at andelen af eksportvirksomheder er steget en del fra et meget lavt niveau i 2020. Andelen ligger dog fortsat under niveauet i sammenligningskommunerne og i regionen som helhed, hvor andelen af eksportvirksomheder også er steget.

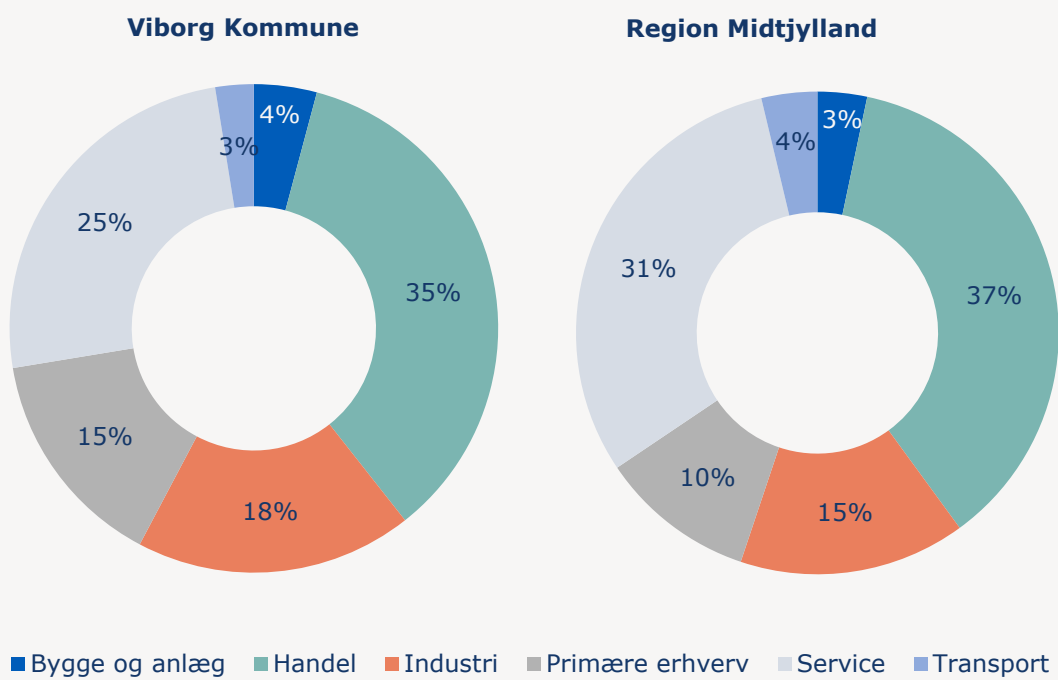
Herudover viser figuren til højre, at fordelingen af eksportvirksomheder på sektorer ligner den regionale fordeling, idet Viborg Kommune dog har en højere andel landbrugsvirksomheder blandt de eksporterende virksomheder, mens det modsatte gælder servicesektoren.

Figur 5.3. Udvikling i andel virksomheder, der har eksport, 2018-23

Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.
Note: Eksportvirksomheder er opgjort på arbejdssteder.

Figur 5.4. Fordeling af eksportvirksomheder på sektorer, 2023

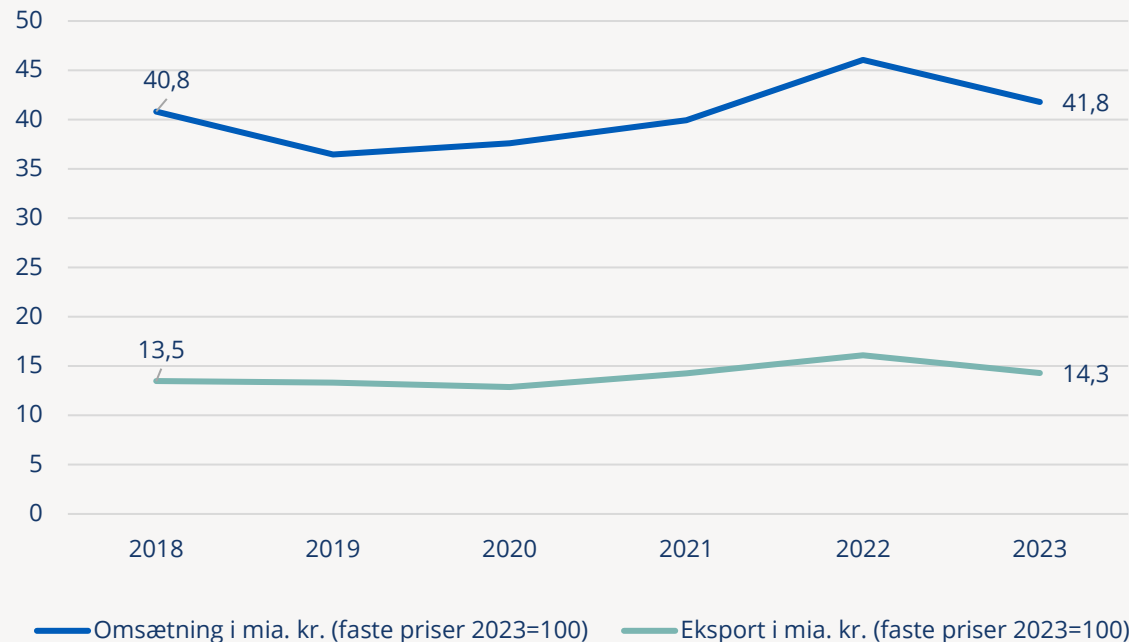
Lille fald i eksportværdien i 2023

Mens analysen på forrige side gav et billede af hvor mange virksomheder, der eksporterer, giver figurerne neden for et overblik over udviklingen i den samlede eksportværdi blandt virksomheder, der afsætter uden for landets grænser. Samtidig viser figur 5.5 udviklingen i den samlede omsætning blandt virksomheder med eksport.

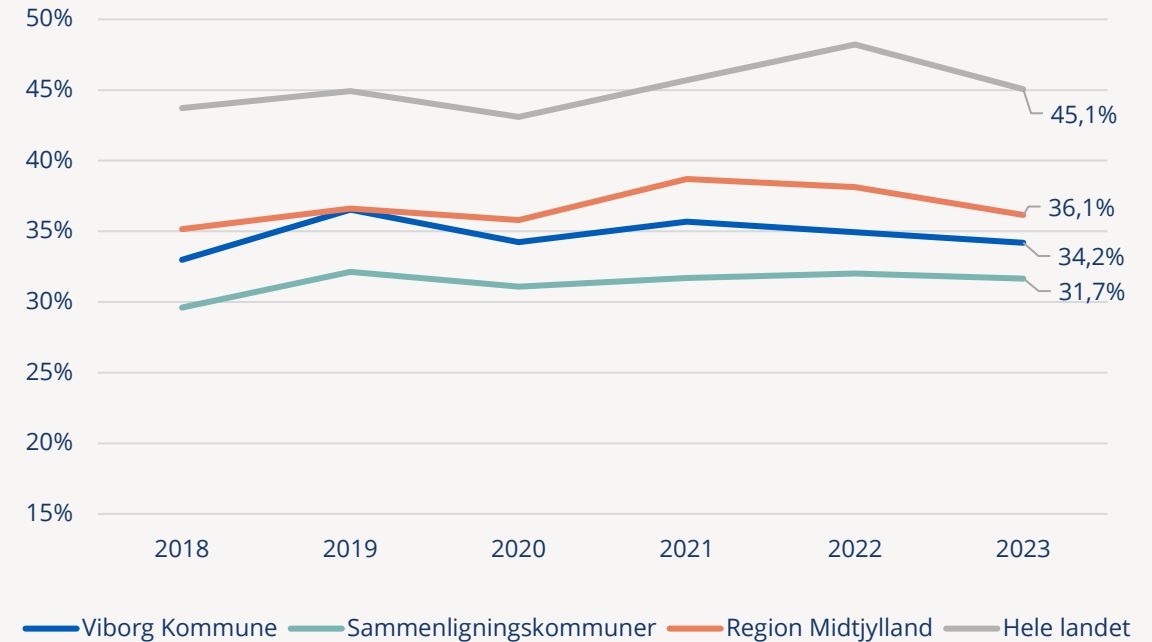
Det fremgår, at eksporten i perioden 2018-23 er steget fra 13,5 mia. kr. til 14,3 mia. kr., og at eksporten toppede i 2022. Udviklingen i eksportvirksomhedernes samlede omsætning har som vist været beskedent, når der kigges på den samlede periode.

Figur 5.6 viser, at eksportens andel af den samlede omsætning har svinget omkring de 35 pct. i hele perioden, hvilket er højere end i sammenligningskommunerne, men lavere end i Region Midtjylland som helhed.

Figur 5.5. Udvikling i samlet omsætning og eksport blandt eksporterende virksomheder i Viborg Kommune, mia. kr., 2018-23

Figur 5.6. Udvikling i eksportens andel af omsætningen i eksporterende virksomheder, 2018-23

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

6

Udvalgte initiativer

De midtjyske kommuner har iværksat mange initiativer, der har til formål at stimulere den lokale erhvervsudvikling på de områder, der er gennemgået i denne rapport.

Dette sidste afsnit beskriver helt nye eller virkningsfulde indsatser, som kommunen har gennemført eller finansieret, og som kan være til inspiration for andre midtjyske kommuner.

Fælles om erhvervsservice og Erhvervsforum Viborg

Business Viborg, Erhvervshus Midtjylland og Viborg Kommune indgik ultimo 2023 en fælles aftale om erhvervsservice for perioden 2024-2027. Med aftalen forpligtede de tre parter sig til at styrke samarbejdet om erhvervsservice, og aftalen skal sikre størst mulig sammenhæng mellem den lokale og den specialiserede erhvervsservice, der tilbydes virksomheder i Viborg Kommune.

Aftalen indeholder ud over individuelle aktivitetsmål for hver af partnerne også fælles aktivitetsmål som skal udføres af partnerne i fællesskab.

Det styrkede samarbejde tager udgangspunkt i løbende at koordinere udbuddet af erhvervsserviceydelser med erhvervslivets efterspørgsel og behov. Partnerne er enige om, at det er afgørende at de enkelte iværksættere og virksomheder oplever en kundeorienteret erhvervsservice.

Med aftalen blev samtidig etableret Erhvervsforum Viborg, der mødes minimum 4 gange om året. Erhvervsforum Viborg Kommune består af repræsentanter fra de tre parter, herunder også forskellige afdelinger i Viborg Kommune (erhvervskoordinator, jobcenters virksomhedsservice og udviklingsafdelingen).

Erhvervsforum Viborg har tre formål: 1) Styrke viden om hinanden og partnernes ydelser, herunder også opbygge person-relationer, 2) Styrke den løbende koordinering, herunder særligt ift. kampagner og indsatser, og 3) Styrke erfaringsudveksling ift. hvad iværksættere og virksomheder aktuelt efterspørger – således, at erhvervsserviceindsatsen i så høj grad som muligt er efterspørgselsdrevet.

Udover de løbende møder har Erhvervsforum Viborg i 2024 afholdt et informationsmøde om erhvervsservice for revisorer, banker og advokater. Derudover er der sket en stigning i de gensidige henvisninger til hinandens ydelser. Erhvervsforum Viborg virker derfor efter hensigten.

Veluddannet arbejdskraft til lokale virksomheder gennem Karriereby Viborg

Udfordringen med at sikre veluddannet arbejdskraft til det lokale erhvervsliv har i mange år været blandt Viborg Kommunes højest prioriterede indsatsområder.

Løsningen på en del af denne udfordring ligger på uddannelsesområdet, og det er baggrunden for etableringen af Karriereby Viborg i 2019. Karriereby Viborg er en strategisk satsning, der skal styrke Viborgs position som en attraktiv by at studere, arbejde og bo i. Initiativet fokuserer på dels at tiltrække nye uddannelser dels tiltrække og tilknytte studerende og dimittender til videregående uddannelser, til arbejdsmarkedet og naturligvis også sikre bosætning i Viborg Kommune.

Karriereby Viborg er et samarbejde mellem kommune, erhvervsliv og uddannelser og ledes af en styregruppe med repræsentanter fra de 3 områder, og indsatsen har givet massivt afkast.

Indenfor de sidste år er der åbnet 10 nye uddannelser i Viborg, og aktuelt analyserer Karriereby Viborg uddannelseslandskabet mhp. at screene hvilke uddannelser, der forstærker Viborgs status som en attraktiv studie- og karriereby.

I partnerskab med det lokale erhvervsliv fokuseres der på elementer før, under og efter studietiden alt sammen for at knytte tætte bånd mellem virksomheder og uddannelser og mellem potentielle studerende, studerende og dimittender og så de lokale virksomheder.

Erhvervshus
MIDTJYLLAND

Udgivet af Erhvervshus Midtjylland
Udarbejdet i samarbejde med IRIS Group